

Jaarverslag 2016

Inhoudsopgave

A Bestuursverslag

A1	Samenvatting.....	3
A2	Organisatie.....	6
A3	Onderwijs & Identiteit.....	8
A4	Personeel.....	12
A5	Huisvesting.....	15
A6	Externe relaties.....	16
A7	Financiën.....	17
A8	Continuïteitsparagraaf.....	22
A9	Treasury en risicomanagement.....	29
A10	Verslag intern toezicht SMDB Wierden Enter.....	30
A11	Toekomstverwachting.....	34
A12	Scholen.....	35
Bijlage 1	Publicatie Financiële gegevens 92951.....	42

B Jaarrekening 2016

B1	Grondslagen.....	46
B2	Balans per 31 december 2016.....	50
B3	Exploitatierkening over 2016.....	52
B4	Kasstroomoverzicht over 2016.....	53
B5	Toelichting op de balans per 31 december 2016.....	54
B6	Niet in de balans opgenomen verplichtingen (passief)/niet uit de balans blijkende rechten (actief)..	58
B7	Toelichting op de exploitatierkening over 2016.....	59
B8	(Voorstel) bestemming van het exploitatiesaldo.....	63
B9	Gebeurtenissen na balansdatum.....	64
B10	Overzicht verbonden partijen.....	64
B11	Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector.....	65

C Overige gegevens

C1	Controleverklaring.....	66
----	-------------------------	----

Voorwoord

Met genoegen presenteren wij u het jaarverslag 2016 van de Vereniging Scholen met de Bijbel Wierden-Enter (SMDB). Door middel van dit jaarverslag willen we verantwoording afleggen over het gevoerde beleid in de periode 1 januari 2016 tot en met 31 december 2016. In de eerste plaats aan onze leden. We zijn immers een vereniging. Hoewel ouders zich natuurlijk het meest betrokken voelen bij de school waar hun kinderen naar toegaan, hopen we door dit jaarverslag bij hen ook betrokkenheid te creëren bij de gang van zaken binnen de schoolvereniging.

De SMDB beheert een zestal scholen voor Protestants Christelijk onderwijs in de gemeente Wierden en heeft 74 medewerkers in dienst. De scholen worden bezocht door 852 leerlingen (1 oktober 2016).

Aan de medewerkers van de SMDB worden hoge eisen gesteld. Personeelsleden voeren hun werk op professionele wijze uit en ontwikkelen zich voortdurend. De missie van de SMDB luidt "oog voor elkaar". We zijn dankbaar dat medewerkers, kinderen en ouders binnen onze vereniging "oog voor elkaar" hebben ten aanzien van onderwijs, opvoeding en geloof.

Ook in 2016 is er veel gebeurd. Op 15 maart 2016 overleed John de Jong, leraar op de Sjaloomschool. Zijn overlijden heeft ons allen diep geraakt. Dankbaar zijn we voor datgene wat hij betekent heeft binnen de Sjaloomschool en de schoolvereniging. Dankbaar ook voor de wijze waarop juist in zo'n verdrietige periode ons motto "oog voor elkaar" gestalte krijgt.

Veel mensen zijn op enigerlei wijze betrokken bij de Vereniging SMDB. We waarderen hun inzet en betrokkenheid zeer. Bovenal zijn we dankbaar voor al die medewerkers die met hart en ziel werkzaam zijn op de verschillende scholen.

Namens het bestuur,

W. van Ginkel

Directeur-bestuurder

A Toelichting op onderdelen van het jaarverslag

A1 Samenvatting

Missie, visie en organisatie

De Vereniging Scholen met de Bijbel Wierden Enter (SMDB) is oorspronkelijk in 1911 opgericht. De Vereniging werkt vanuit het Raad van Beheer model. Dat houdt in dat er binnen het bestuur een scheiding is aangebracht tussen bestuur en toezicht. Het dagelijks bestuur van de Vereniging berust bij de directeur-bestuurder. De overige bestuursleden hebben de rol van toezichthouder.

Belangrijke uitgangspunten van de bestuursfilosofie zijn:

- a. de door de overheid vastgestelde wettelijke kaders;
- b. de doel - en grondslagformulering die vastgelegd is in de statuten;
- c. een resultaatgericht management;
- d. verantwoordelijkheden die laag in de organisatie gelegd worden;
- e. scholen met een zo groot mogelijke eigen beleidsruimte.

De scholen van de SMDB staan voor:

- Protestants Christelijk onderwijs;
- Aandacht voor veiligheid en geborgenheid van kinderen;
- Kwaliteit in onderwijs en oog voor vernieuwingen;
- Veilige scholen, eigentijds en modern gehuisvest;
- Goede communicatie met ouders;
- Een open toelatingsbeleid.

Het bestuur legt in de algemene ledenvergadering verantwoording af over het gevoerde beleid. De taken en verantwoordelijkheden van bestuur en directies zijn vastgelegd in het managementstatuut. De directeur/bestuurder stuurt het gezamenlijke Directie Overleg aan, waarbinnen het verenigingsbeleid in hoge mate ontwikkeld wordt.

Iedere school heeft haar eigen medezeggenschapsraad (MR). Daarnaast is er een gezamenlijke medezeggenschapsraad (GMR). De GMR overlegt vier keer per jaar met de directeur-bestuurder.

De vereniging telde op 31 december 2016 170 leden en 51 donateurs.

De totale organisatie wordt ondersteund door het ObT (Onderwijsbureau Twente).

Motto, missie, visie en kernwaarden van de vereniging

Motto 'Oog voor elkaar'

De Vereniging is een Protestants Christelijke onderwijsorganisatie voor basisonderwijs en wordt gekenmerkt door kleinschaligheid en toegankelijkheid waarbij oog is voor elkaar op het gebied van onderwijs, opvoeding en geloof.

Scholen staan voor betekenisvol christelijk onderwijs, waarbij kinderen worden toegerust om te kunnen deelnemen aan en van waarde kunnen zijn voor de maatschappij. De Bijbelse blijde boodschap van Gods liefde staat daarbij centraal.

- Op de scholen gaat het om geloof, hoop en liefde.
- De christelijke identiteit met als metafoor 'Jezus als Herder' is herkenbaar in het gedrag van de leraren, die dit durven te tonen aan kinderen, ouders en aan elkaar.
- Leraren accepteren de kinderen onvoorwaardelijk zoals ze zijn.

- In een veilige sfeer wordt in vertrouwen en verbinding met elkaar gesproken.
- In de scholen is sprake van oog voor elkaar en liefde voor het vak.
- De schoolleiders voeren met lef het gesprek over identiteit.

De missie “Oog voor elkaar” wordt binnen de vereniging vertaald in een aantal kernwaarden die op alle niveaus worden uitgedragen, waaraan medewerkers zich verbinden en waarop iedereen aanspreekbaar is.

Vertrouwen

Vertrouwen dat God ons ziet en liefheeft. Werken en handelen vanuit vertrouwen in kinderen, collega's en leidinggevenden waardoor ruimte ontstaat voor ontplooiing.

- Bestuurders zien hun leidinggevenden;
- Leidinggevenden zien hun medewerkers;
- Leraren zien hun leerlingen.

Verantwoordelijkheid

Alle medewerkers en leidinggevenden nemen verantwoordelijkheid voor kinderen en ouders, voor zichzelf en elkaar; voor de ontwikkeling van de school en de vereniging. Zij willen het beste uit kinderen halen, werken aan professionele ontwikkeling in relatie tot de ontwikkeling van de school. Leraren werken vanuit eigenaarschap en gespreid leiderschap binnen scholen.

- Op de scholen toont iedereen zijn verantwoordelijkheid door proactief te zijn en initiatief te nemen en daarop ook aanspreekbaar te zijn;
- De leraar wordt als professional uitgedaagd en gewaardeerd;
- De leerlingen dragen verantwoordelijkheid voor hun eigen leren door bijvoorbeeld te werken met weektaken en portfolio's.

Verbinding

Het geheel is meer dan de som der delen. De medewerkers en leidinggevenden voelen zich verbonden met ouders in de ontwikkeling van hun kinderen; zij verbinden zich aan collega's om samen te leren en te groeien; scholen verbinden zich met elkaar in het delen van hun ontwikkeling.

- De medewerkers en leidinggevenden zoeken samen met leerlingen en ouders naar het beste voor kinderen waarbij zij ook bovenscholse voorzieningen creëren;
- In scholen staan de deuren van de lokalen open en werken leraren nauw samen;
- Om scholen staan geen hekken en leren schoolteams van elkaar in netwerken.

Vakmanschap

Medewerkers en leidinggevenden van de scholen willen in de eerste plaats goed zijn in hun vak. Leren staat centraal binnen scholen en krijgt vorm vanuit de deskundigheid van leerkrachten, leidinggevenden en bestuur. Binnen scholen raken zij nooit uitgeleerd en gaan zij voortdurend met elkaar op zoek naar verbetering en verdieping. Daarin zijn zij ondernemend en innovatief.

- De leerkrachten tonen initiatief met betrekking tot de ontwikkeling van eigen vakmanschap;
- De schoolleider faciliteert en stimuleert scholing en ontwikkeling van de leerkrachten;
- De bestuurder geeft richting aan het gezamenlijke scholingsbeleid van leerkrachten en leidinggevenden.

In de verticale lijn wordt door de directeur-bestuurder aan het bestuur verantwoording afgelegd over het gevoerde beleid. Over de kwaliteit van het onderwijs wordt ook gesproken met de onderwijsinspectie en er wordt een jaarverslag gestuurd naar het ministerie van OC&W.

In de horizontale lijn leggen de directeur-bestuurder en de directeuren van de scholen verantwoording af aan de GMR en MR (medezeggenschap raad) en aan de ouders.

De kwaliteit van ons onderwijs wordt bepaald door een goede leerlingenzorg, goede inzet van het personeel, professionele leerkrachten, aandacht voor ouders en investering in de gebouwen. Uit de interne kwaliteitsenquête die in 2014 onder kinderen, ouders en personeel is uitgevoerd blijkt een hoge mate van tevredenheid. De kwaliteit wordt verder gemeten via de inspectierapporten, CITO-scores, leerlingvolgsystemen en rapportages van de Arbodienst. Deze laten een positief beeld zien.

Personeel

Het personeelsbestand binnen de SMDB is stabiel. Er heeft in 2016 op de Driesprong een directiewisseling plaatsgevonden. Ook op de Akkerwal is de directie gewijzigd. De directeur van de Wegwijzer in Enter is ook directeur geworden op de Akkerwal.

Het ziekteverzuim is het afgelopen kalenderjaar op 5,31 % uitgekomen. Ten opzichte van 6,63 % in 2015 is het percentage gedaald. Het leerlingenaantal is in 2016 gestegen met 7 leerlingen en bedraagt 852 leerlingen [1 oktober 2016]. De prognose laat voor de komende 4 jaar nog wel een daling zien richting de 800 leerlingen. Deze prognose is echter zeer voorzichtig, per jaar wordt de ontwikkeling nadrukkelijk gevolgd. De ervaring tot nu toe leert dat door tussentijdse instroom de daling in de praktijk minder is dan de prognose aangeeft.

Huisvesting

De staat van onderhoud van de gebouwen is goed te noemen. Voor elk gebouw is er in 2015 een meerjarenonderhoudsplan (MJOP) gemaakt. De plannen worden tweejaarlijks geactualiseerd.

Jaarverslag

De liquide middelen bedragen per 31 december 2016 € 1.148.860 Het eigen vermogen is door exploitatieresultaat over 2016 met € 15.130 gedaald en bedraagt op balansdatum € 1.398.300,-

A2 Organisatie

2.1 Kerngegevens

Vereniging Scholen met de Bijbel Wierden-Enter

Postadres: Postbus 40, 7640 AA, Wierden

Bezoekadres: Savornin Lohmanstraat 2, Wierden

Contactpersoon: dhr. W. van Ginkel, directeur-bestuurder

E-mail: w.vanginkel@smdb-wierden-enter.nl Website: <http://www.smdb-wierden-enter.nl>

2.2 Scholen

Het bestuur Vereniging Scholen met de Bijbel Wierden-Enter [bestuursnummer 92951] heeft de volgende scholen onder haar verantwoordelijkheid:

<i>School</i>	<i>BRIN nummer</i>	<i>Leerlingen aantal 2015</i>	<i>Leerlingen aantal 2016</i>
Driesprong	04UR	85	75
Akkerwal	05VC	51	52
Wegwijzer	07KG	148	147
Morgenster	09ZD	288	303
Kluinveenschool	10RH	102	97
Sjaloomschool	11FR	171	178
Totaal		845	852

2.3 Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad [GMR]

Verslag GMR (José van Putten, secretaresse GMR)

- Dit jaar is er, voor de eerste keer, een voorzittersoverleg geweest, tussen de voorzitter van het bestuur en de voorzitter van de GMR. In december van 2016 heeft er een overleg plaatsgevonden tussen alle leden van het bestuur en de GMR. Veel verschillende punten zijn de 4 vergaderingen gepasseerd. De meeste punten en stukken staan in dit verslag genoemd. Voor meer informatie, kunt u de notulen en verslagen van het afgelopen jaar raadplegen.
- **Punten en stukken**
  - **Begroting 2016.** Ingestemd.
  - **Formatieplan 2016-2017.** Ingestemd.
  - **Eigen risico dragerschap.** Ingestemd.
- **Verder besproken**
  - **Oriëntatie toekomstperspectief van de Vereniging**

Er is een sterkte-zwakte analyse van de vereniging gemaakt, waarbij het bestuur, directies en de voorzitter en secretaresse van de GMR hebben meegedacht.

- **Wetswijziging WMS**
- **Samenvatting onderzoek duurzame inzetbaarheid**
- **Samenwerking vier besturen**
- **Scholing**
De scholingsavond van de (G)MR was op 18 mei 2016. De scholing werd, voor de tweede keer, geleid door Liedeke te Boekhorst, Oudercommissie Coach. De avond stond vooral in het teken van netwerken en uitwisselen. Na de opening door Wim van Ginkel, zijn we gestart met 'vraag en aanbod'. Op deze manier konden de verschillende leden met elkaar kennis maken. Daarna kon er gekozen worden uit drie thema's. Namelijk; nieuw in de MR, MR en schoolplan en efficiënt overleggen.
- **Planraad**
De vereniging heeft nog geen nieuw personeelslid, als afgevaardigde naar de planraad. Komend jaar, hopen we hieraan invulling te geven.
- **GMR leden**
De wisseling van leden vindt plaats in de maand juni. Zo behoudt de GMR minimaal een schooljaar een stabiele bezetting. Er zijn dit jaar twee leden afgetreden. Anneke Schapink en Manda Nijhof hebben afscheid genomen.

De nieuwe samenstelling van de GMR:

School	Ouder	Personeelslid
Morgenster	Bertine Waanders	Sylvia Timmer
Driesprong	Joke Verhage	Ina Hopster
Sjaloomschool	Jan Lubbers	José ten Brinke
Kluinveen	Anton Goossen	Marga Reimink
Wegwijzer	Mark ter Steege	Wilma Paalman
De Akkerwal	Ger Jan Mensink	José van Putten

2.4 Medezeggenschapsraad (MR)

Elke school kent een medezeggenschapsraad waarin personeel en ouders evenredig zijn vertegenwoordigd. De directeur als vertegenwoordiger van het bevoegd gezag voert met de MR overleg over school specifieke zaken.

2.5 Website

De website van SMDB wordt beheerd door het bestuurskantoor. Met deze website www.smdb-wierden-enter.nl wil de Vereniging enerzijds informatie geven aan het bestuur, personeel, ouders en derden en anderzijds zichzelf presenteren en profileren. Via de site zijn ook de websites van de scholen te vinden.

2.6 Ondersteuning

Het Onderwijsbureau Twente (ObT) is het administratiekantoor voor onze organisatie.

Ten aanzien van de dienstverlening van het ObT wordt er gewerkt met een dienstverleningsovereenkomst voor onbepaalde tijd met de mogelijkheid van beëindiging aan het einde van een kalenderjaar met inachtneming van een opzegtermijn van zes maanden. Ook zijn er werkafspraken vastgelegd in Service Level Agreements PSA en FA. Jaarlijks vindt er een gesprek plaats over de omvang en kwaliteit van de dienstverlening en de prijsstelling voor het nieuwe jaar.

De SMDB maakt met ingang van 1 juni 2016 voor de coördinatie van vervangingen gebruik van het mobiliteitscentrum van ObT.

2.7 Maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO)

Een organisatie die maatschappelijk verantwoord onderneemt, maakt bij iedere beslissing een afweging tussen verschillende stakeholderbelangen. Elke beslissing heeft immers invloed op de stakeholders van een organisatie. Dat kunnen medewerkers of klanten zijn, maar bijvoorbeeld ook omwonenden, leveranciers en de maatschappij

Het schoolbestuur is zich bewust van het maatschappelijk speelveld waarin de organisatie zich bevindt en de noodzaak om op maatschappelijk verantwoorde wijze het onderwijs binnen de organisatie vorm te geven. De scholen onderhouden actief contacten met instellingen en verenigingen uit de lokale gemeenschap: o.a. de bibliotheek, de lokale kerken, de peuterspeelzaal / kinderopvang en overige organisaties/verenigingen.

De Vereniging heeft in het kader van MVO en duurzaamheid geïnvesteerd in het menselijk kapitaal: medewerkers en kinderen, goed en gezond werkgeverschap, kwaliteit van onderwijs, de sociale en ethische aspecten van de organisatie. Zo richt het personeelsbeleid zich onder andere op functionering, ontwikkeling en deskundigheid van eigen personeel. In 2016 is aan alle medewerkers een preventief onderzoek aangeboden m.b.t. duurzame inzetbaarheid, zowel wat betreft fysieke aspecten als ook werkbelasting en werkdruk binnen de organisatie. De SMDB staat open voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en wil daarmee een afspiegeling zijn van de maatschappij. Enkele medewerkers zijn vanuit Soweco gedetacheerd binnen de SMDB.

A3 Onderwijs & Identiteit

3.1 Visie

De SMDB heeft een duidelijke identiteit en wil deze ook uitstralen naar buiten. In een tijd dat artikel 23 van de grondwet onder spanning staat en ook ter discussie wordt gesteld, is het voor scholen belangrijk om de christelijke identiteit in de dagelijkse schoolpraktijk herkenbaar uit te dragen.

Jaarlijks wordt dit onderwerp expliciet op een teamvergadering van de scholen besproken. Ook in de gesprekscyclus met alle medewerkers komt dit onderwerp aan de orde. Elk jaar organiseren de scholen samen met de kerken een scholendienst. De leerkrachten willen, in alle bescheidenheid, een wegwijzer zijn voor de kinderen. Zij willen hen de liefde van God in Jezus Christus doorgeven, in wat gezegd en gedaan wordt. Er is openheid en respect voor anderen en er is een veilig klimaat. We spreken elkaar aan op de kernwaarden van de vereniging: vakmanschap, verantwoordelijkheid, vertrouwen en verbinding.

Het onderwijskundige beleid is aan de school. Scholen binnen de SMDB mogen een eigen kleur hebben en kunnen zich vanuit hun visie binnen de kaders van het strategische verenigingsbeleid ontwikkelen op onderwijskundig en organisatorisch gebied. Dit houdt in dat de keuze van het onderwijsconcept is voorbehouden aan directie en team.

3.2 Strategisch beleid

Het strategisch beleidsplan van de SMDB is door de scholen vertaald naar nieuwe schoolplannen. In het strategisch beleid is bewust gekozen voor het aanbieden van richtingwijzers. Deze richtingwijzers zijn bepalend voor de schoolontwikkeling in de periode 2015-2019. Twee keer per jaar rapporteren de directeuren over de vorderingen van de schoolontwikkeling in relatie tot de richtingwijzers.

In werkoverleggen voert de directeur-bestuurder gesprekken over de schoolontwikkeling met de directies van de scholen.

Het bestuur streeft naar een hoogwaardige kwaliteit voor het onderwijs op al haar zes scholen. De scholen hebben allen ook een maatschappelijke functie in de wijk of het dorp waar de school staat. In 2014 heeft het bestuur het strategische beleidsplan "Met het oog op morgen" vastgesteld.

3.3 Richtingwijzers Onderwijs & Identiteit

- De christelijke identiteit wordt binnen scholen breed uitgedragen en is betekenisvol aanwezig;
- Alle geledingen binnen scholen werken vanuit van een opbrengstgerichte cultuur;
- Kinderen leren omgaan met een snel veranderende maatschappij en omgeving:
  - a. Kinderen worden mediawijs gemaakt en leren verantwoord gebruik te maken van social media, digitale snelweg en internet;
  - b. Kinderen leren kritisch om te gaan met de grote hoeveelheid informatie die in de 21^e eeuw op ze af komt;
  - c. Kinderen leren verantwoordelijk te zijn voor en betrokken op hun eigen leerproces;
  - d. Kinderen worden gestimuleerd hun onderzoekende houding te ontwikkelen.
- Scholen stimuleren een brede ontwikkeling van kinderen waarbij naast het cognitieve aspect ook veel ruimte is voor ontwikkelen op sociaal-emotioneel, sportief en creatief gebied;
- Scholen passen de nieuwe mogelijkheden die ICT biedt toe in het onderwijs;
- Scholen laten zien dat goed burgerschap wordt geleerd en beoefend;
- Scholen hebben een visie en beargumenteerd aanbod op het aanleren van een tweede taal;
- Scholen hebben expertise en methodieken om passend onderwijs aan hoogbegaafde en talentvolle leerlingen vanaf groep 1 vorm te geven;
- Elke school creëert een veilige omgeving voor leerlingen, ouders en medewerkers.

In 2016 zijn de volgende onderwerpen in het Directieoverleg en bestuurlijk aan de orde geweest:

Onderwijs en Identiteit

- Passend onderwijs
- Schoolondersteuningsplannen
- ICT-beleid
- Samenwerkingsverbanden
- VVE beleid gemeente

Personele zaken

- Wijzigingen in regelgeving Vervangingsfonds
- Eigen Risicodragerschap (ERD), ziekteverzuimbeleid
- Medewerkersonderzoek duurzame inzetbaarheid
- Wet Werk en zekerheid (WWZ)
- CAO
- Bestuursformatieplan

Huisvesting

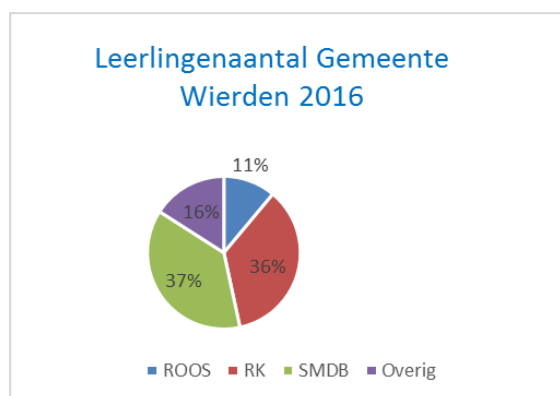
- (Buiten)onderhoud/MJOP

Financiën

- Begroting
- Jaarrekening
- Financieel beleidsplan

3.4 Leerlingen

Bij de Vereniging SMDB bedroeg op 1 oktober 2016 het leerlingaantal 852 leerlingen. De ontwikkeling van het leerlingaantal heeft zich gestabiliseerd. Voor de komende jaren is de verwachting dat er een lichte daling op Verenigingsniveau zal doorzetten. Ook regionaal en landelijk is deze trend duidelijk zichtbaar.

3.5 Leerlingenzorg op schoolniveau

Binnen alle scholen is tenminste één intern begeleider aangesteld. Scholen geven binnen hun eigen planning t.a.v. schoolontwikkeling vorm en inhoud aan de richtingwijzers.

Ten aanzien van de basisvaardigheden werken de scholen planmatig en opbrengstgericht. De leerlingresultaten worden geëvalueerd, geanalyseerd en vertaald in groepsplannen. In deze groepsplannen wordt op minimaal drie niveaus de leerstof aangeboden.

In de netwerken wordt met name de verbinding gelegd tussen de scholen. Scholen kunnen veel van elkaar leren. Het uitgangspunt van de vereniging is er op gericht om dit proces zoveel mogelijk te faciliteren. De cultuur binnen de vereniging laat zien dat scholen heel transparant en open naar elkaar toe zijn. Dat maakt de vereniging in z'n totaliteit sterk en is tegelijkertijd een compliment aan alle medewerkers die op de verschillende scholen werkzaam zijn.

Speciale aandacht vragen ook de meer getalenteerde leerlingen. Elke woensdagochtend komt in de Kluinveenschool de Kangoeroegroep bij elkaar, deze groep bestaat uit leerlingen van diverse scholen die met elkaar gemeen hebben dat ze extra uitdaging nodig hebben. In de eerste plaats krijgen meer getalenteerde kinderen deze aandacht in de klas of op de school in een verbredingsgroep. Voor een aantal leerlingen is het echter noodzakelijk dat ze specifieke begeleiding krijgen. Daarvoor is de Kangoeroegroep opgezet. Als vereniging participeren we rondom dit thema ook in een samenwerking met het Noordik. Hieruit is een doorstroomgroep ontstaan van leerlingen uit groep 7 en 8 PO en klas 1 en 2 VO.

3.6 Zorgplicht - Passend onderwijs – Samenwerkingsverbanden

De afgelopen jaren hebben de scholen veel tijd geïnvesteerd in de implementatie van de wet Passend Onderwijs. Op 1 augustus 2014 is deze wet officieel in werking getreden. Vanaf dat moment geldt er voor scholen een zorgplicht. Passend onderwijs betekent dat geen kind tussen wal en schip mag vallen. Belangrijk is dat voor alle leerlingen een passende onderwijsplek gevonden wordt. Scholen brengen de onderwijsbehoefte van hun leerlingen in kaart en stemmen het aanbod daarop af. Het samenwerkingsverband Noord Twente waar de SMDB bij is aangesloten bestaat uit 22 schoolbesturen met totaal meer dan 20.000 leerlingen. Dit samenwerkingsverband staat voor de opgave de komende jaren 2 miljoen te bezuinigen. Dat betekent voor scholen minder verwijzingen naar het Speciaal Onderwijs.

Het nieuwe samenwerkingsverband is opgebouwd uit 7 afdelingen. Binnen deze afdelingen zal de ondersteuning zo decentraal mogelijk geregeld gaan worden. Op elke school functioneert een schoolondersteuningsteam, waarbij naast de intern begeleider, leerkrachten, orthopedagoog en het schoolmaatschappelijk werk ook de ouders betrokken worden. De zorgmiddelen komen optimaal ten goede aan de scholen. Hier kunnen o.a. intern begeleiders en onderwijsassistenten voor aangesteld worden. Ook kunnen van hieruit speciale zorgarrangementen bekostigd worden. Juist ook binnen Passend Onderwijs is de leraar van cruciaal belang. Het beleid van het samenwerkingsverband is erop gericht het systeem te versterken door de expertise binnen de school te doen toenemen. Met ingang van 2015 zijn aan de scholen vanuit het samenwerkingsverband schoolcoaches verbonden.

3.7 Onderwijskwaliteit en opbrengsten

Kwaliteitsbeleid is een belangrijk onderwerp voor de scholen. Ook in de landelijke pers wordt met betrekking tot dit onderwerp voortdurend over kwaliteit gesproken. Kwaliteit is in onze visie niet in de allereerste plaats een heel hoge CITO-score, hoewel het zeker zo is dat de leerkrachten hoge resultaten op het gebied van lezen, rekenen en taal nastreven, waarbij het kind met zijn of haar mogelijkheden centraal staat. Echter de ontwikkeling van kinderen in de meest brede zin van het woord, het leren ontdekken van talenten en mogelijkheden en met name het welbevinden van leerlingen is in onze ogen één van de belangrijke aspecten van goed onderwijs. Als basisscholen mogen we een bijdrage leveren aan het opgroeien van leerlingen tot respectvolle, verantwoordelijke en sociale burgers.

De inspectie toetst of de kwaliteit op rekenen en taal van voldoende niveau is. Op de SMDB scholen is het onderwijs in orde. Op 25 september 2016 heeft de onderwijsinspectie met het bestuur gesproken over het toezicht. De kwaliteit van de scholen is besproken. Alle scholen hebben het zogenaamde basisarrangement.

De opbrengsten worden zowel op het niveau van leerling, groep en school als vereniging gemonitord en vervolgens ook op allerlei niveaus besproken. Geconcludeerd kan worden dat de grote inzet en professionaliteit van leerkrachten tot goede resultaten leidt.

Op alle scholen wordt gewerkt met een kwaliteitshandboek. Om de goede opbrengsten te waarborgen staat het registreren, analyseren en verbeteren van leeropbrengsten op de scholen centraal. De leerkracht vervult hierbij een cruciale rol. De opbrengsten op de basisvaardigheden worden twee keer per jaar geanalyseerd en besproken binnen de teams en met de directeur-bestuurder aan de hand van het schooloverzicht. Ook evalueren de teams regelmatig het onderwijs.

Eén keer in de vier jaar worden er tevredenheidsonderzoeken afgenomen onder leerlingen, medewerkers en ouders. In het kader van het nieuwe inspectieonderzoek komt op de school zelfevaluatie meer centraal te staan. In de toekomst zullen onderlinge visitatie en audits een onderdeel van de kwaliteitscyclus gaan vormen.

3.8 Prestatiebox

Om de ambities met betrekking tot de kwaliteit van het onderwijs uit het bestuursakkoord te verwezenlijken heeft het Ministerie extra financiële middelen beschikbaar gesteld in de vorm van de Prestatiebox. Er is geld beschikbaar gesteld voor onder andere verdere professionalisering van schoolleiders en leraren, een budget voor opbrengstgericht werken en de kwaliteit van de cultuureducatie.

De SMDB heeft de prestatieboxgelden als volgt besteed:

- Cultuur;
- Professionalisering;
- Meergetalenteerdheid, met name een bovenschoolse voorziening voor HB leerlingen:
De Kangoerogroep.

3.9 Veiligheid en klachtenafhandeling

Veiligheid in en om de school is voor ouders een belangrijk thema. Hoewel we ons realiseren dat protocollen pesten niet kunnen voorkomen, heeft elke school wel een pestprotocol waarnaar gehandeld wordt. Belangrijk daarbij is een goede samenwerking tussen leerkracht, ouders en leerlingen om ongewenst (pest)gedrag in een zo vroeg mogelijk stadium te voorkomen.

De vertrouwensgroep, bestaande uit de contactpersonen van de scholen en de externe contactpersoon, is in 2016 twee keer bijeen geweest voor intervisiebijeenkomsten. In deze bijeenkomsten wordt aandacht besteed aan deskundigheidsbevordering, uitdiepen van relevante onderwerpen en het uitwisselen van informatie/actuele ontwikkelingen. Tevens worden tijdens deze bijeenkomsten mogelijk nieuwe materialen en uitgaven besproken en is een vast onderdeel het houden van intervisie (zowel curatief als preventief).

De door het bestuur aangestelde externe vertrouwenspersoon is: De heer J. (Johan) de Jong, werkzaam bij Centraal Nederland. De SMDB heeft zich aangesloten bij de Stichting Geschillen Commissies Bijzonder Onderwijs (GCBO). In 2016 is er geen formele klacht ingediend bij deze Geschillencommissie.

A4 Personeel

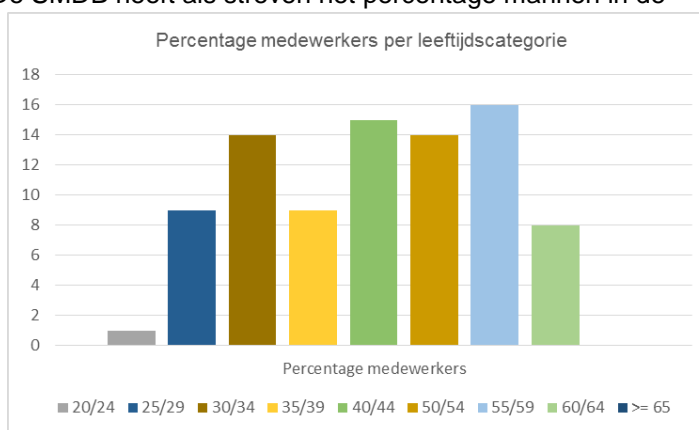
In totaal zijn er in het jaar 2016 74 personeelsleden in dienst.

Daarvan zijn er 15 mannen en 59 vrouwen.

Dat betekent dat 80% vrouw is en 20% man. De SMDB heeft als streven het percentage mannen in de organisatie te verhogen. Waar mogelijk worden mannen die afstuderen gevolgd en benoemd binnen onze organisatie.

Er werken steeds meer mensen in deeltijd, in 2016 werkt 72% van het personeel in deeltijd.

Voor de organisatie op de scholen betekent dat steeds meer puzzelen om de formatie op goede wijze in te vullen. Tegelijkertijd betekent veel deeltijd ook de mogelijkheid tot een flexibele inzet en geeft het invulling aan de maatschappelijke wens om arbeid en zorg te combineren.

4.1 Werving regulier personeel en vervanging

Op een aantal scholen zijn in 2016 medewerkers ingezet met een payroll benoeming. Deze medewerkers zijn in dienst bij een payrollorganisatie, terwijl de werving en aansturing door de SMDB wordt gedaan. Het inzetten van payroll biedt ons capaciteit en flexibiliteit waarmee we de continuïteit en kwaliteit binnen de scholen kunnen borgen. Waar mogelijk stromen deze payrollmedewerkers met voorrang door naar een reguliere benoeming.

De coördinatie van personeel voor vervangingswerkzaamheden wordt vanaf 1 juni 2016 door het mobiliteitscentrum van ObT ingevuld. Voor het invullen van vervanging zijn er in piekperiodes (griepgolf) nauwelijks invallers te vinden, dat is een direct gevolg van de invoering van de WWZ. Voor het borgen van kwaliteit en continuïteit is daarom een flexibele schil nodig, daarvoor hebben we een invalpool ingericht. In 2016 hebben we één medewerker in de invalpool, deze pool gaan we in de loop van 2017 uitbreiden met één of twee extra medewerkers.

4.2 Mobiliteit

Elk jaar wordt er in december een inventarisatie uitgezet onder medewerkers, in deze inventarisatie wordt o.a. gevraagd of medewerkers mobiel willen zijn. De afgelopen jaren is er door een aantal medewerkers gebruik gemaakt van vrijwillige mobiliteit. Door terugloop in leerlingenaantal op een aantal scholen zullen er de komende jaren wellicht ook medewerkers (gedwongen) de overstap naar een andere school moeten maken.

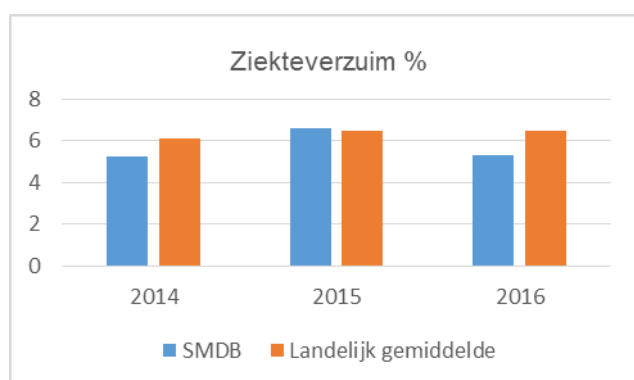
4.3 Ziekteverzuim

In samenwerking met de Arbodienst Perspectief is er dit jaar een actief beleid gevoerd om het ziekteverzuimpercentage zo laag mogelijk te houden. Het is van groot belang dat ziek personeel op adequate wijze begeleid wordt met als doel op verantwoorde wijze en binnen afzienbare tijd terug te keren in het arbeidsproces. Het beleid verschuift van reactief naar proactief.

In het kader van het proactieve beleid werd alle medewerkers van 45 jaar en ouder eens per vier jaar een Periodiek Medisch Onderzoek [PMO] aangeboden. In 2016 is besloten dit onderzoek aan alle medewerkers aan te bieden, in mei en juni zijn deze onderzoeken uitgevoerd. Er hebben 56 medewerkers deelgenomen aan het onderzoek. Het doel van het onderzoek was het inventariseren van leefgewoonten, onderzoeken van risicofactoren van veel voorkomende aandoeningen en het geven van individueel preventief medisch advies. De resultaten en aanbevelingen zijn weergegeven in een geanonimiseerd bestuursrapport.

Voor onze Vereniging is het ziekteverzuim volgens het ziekteverzuimprogramma van Human Capital Care 5,3%. Dit is 1,3 % lager dan in 2015. Het landelijk gemiddelde voor het ziekteverzuim bedroeg voor 2016 6,5 %.

Uit bovenstaande blijkt dat het ziekteverzuimpercentage lager is dan het landelijk gemiddelde. Dit is mede het resultaat van het adequate beleid dat wordt gevoerd.

Met ingang van 1 januari 2017 is SMDB uit het Vervangingsfonds getreden en Eigen Risicodragers geworden.

4.4 Scholing en professionalisering

De leraar en de schoolleider zijn cruciaal voor de kwaliteit van het onderwijs, en onmisbaar voor de verbetering ervan. Voortdurend zijn we op zoek hoe de professionele kwaliteit van de leraren en schoolleiders verbeterd kan worden, zodat de best mogelijke kwaliteit van onderwijs gerealiseerd kan worden.

Binnen het actieplan leraar 2020 is de doelstelling dat het aantal master geschoolde leraren de komende jaren aanmerkelijk dient toe te nemen. Het percentage master opgeleide leraren binnen de SMDB is momenteel 6%. Doel is om dit percentage de komende jaren omhoog te brengen. Het landelijk streefcijfer is daarbij 30%.

Binnen de vereniging zijn diverse netwerken actief. Het ICT-netwerk, bestaande uit de coördinatoren van de verschillende scholen, komt vier keer per jaar bij elkaar om gegevens uit te wisselen en met elkaar nieuwe innovaties en ontwikkelingen te bespreken. Dit netwerk staat o.l.v. een extern deskundige.

In 2016 is het netwerk voor jonge leraren opgestart door de interne coach en de schoolopleider. Herkennen en ontwikkelen van talenten, competenties en kansen is het doel van dit netwerk. Ook vinden we het belangrijk dat leraren schooloverstijgend elkaar leren kennen en bekend gemaakt worden met de cultuur van de SMDB.

Ook functioneert er een netwerk op het gebied van cultuurbeleid waar de verschillende interne cultuurcoördinatoren van de scholen aan deelnemen. Maandelijks vergaderen de directeuren met elkaar om gezamenlijke beleidsontwikkelingen op te zetten en te bespreken. Een aantal keer per jaar

komen intern begeleiders en bouwcoördinatoren bij elkaar. Leren van elkaar vanuit de kernwaarden “vakmanschap en verbinding” is het uitgangspunt waar ook de komende jaren op ingezet zal worden.

Scholing komt regelmatig aan de orde binnen de gesprekscyclus. Er wordt gezocht naar een match tussen persoonlijke ontwikkeling en schoolontwikkeling. In 2016 is voor scholing en professionalisering ruim € 80.000,- uitgegeven.

Enkele belangrijke bovenschoolse trajecten die zijn uitgevoerd:

- Scholing voor interne coaching (Marnix Utrecht), 10 medewerkers;
- Eén leraar heeft de opleiding psychodiagnostisch specialist met succes afgerond;
- Een directeur is gestart met de schoolleidersopleiding;
- Meerdere leraren volgen een masteropleiding;
- Opleidingen tot hoogbegaafdheidsspecialist;
- Scholing gedragsproblematiek voor Intern Begeleiders in samenwerking met PCPO.

A5 Huisvesting

5.1 Algemeen

Op 1 januari 2015 zijn de schoolbesturen verantwoordelijk geworden voor het buitenonderhoud van de gebouwen. De technische staat van de gebouwen binnen de SMDB is voldoende tot goed. Eind 2016 zijn de meerjarenonderhoudsplannen (MJOP) opnieuw geactualiseerd. Deze plannen vormen de basis voor het te plannen onderhoud op de verschillende scholen.

Voor de komende jaren worden geen heel grote uitgaven verwacht behoudens de vernieuwing van het dak van de Morgenster. Dit staat voor 2018 gepland. Verder beoordeelt de gemeente Wierden de aanpassingen die noodzakelijk zijn m.b.t. inspecties van de brandweer. Mogelijk komen hier nog kosten uit voort voor de SMDB.

Binnen de SMDB is een onderhoudsmedewerker gedetacheerd. Hij voert veel werkzaamheden uit met name op het gebied van schilderen, onderhoud speeltoestellen, spoedreparaties en vele andere werkzaamheden. In 2016 heeft hij o.a. op de Morgenster de binnenkant van de school geschilderd. Jaarlijks wordt er vanuit de onderhoudsmiddelen ook € 5.000,- geïnvesteerd in de vervanging van een speeltoestel. Afgelopen jaar is dat uitgevoerd op de Morgenster. Voor 2017 zijn de Sjaloomschool en de Wegwijzer aan de beurt.

5.2 Gerealiseerd (groot)onderhoud

Naast het reguliere klein onderhoud dat jaarlijks in de scholen wordt uitgevoerd zijn er enkele grotere onderhoudsprojecten gerealiseerd.

In de Kluinveenschool zijn in het kleuterlokaal geluidbeperkende maatregelen genomen. De buitenberging en de kelderingang bij de Sjaloomschool zijn aangepast. Op de Morgenster is de uitstraling van de school aangepast aan de eisen van deze tijd. Ook zijn er speeltoestellen aangepast en is de ondergrond van enkele speeltoestellen vernieuwd.

5.3 Bestemmingsreserve groot onderhoud

Bestemmingsreserve groot onderhoud:

De stand van deze reserve op 31 december 2015 was: € 96.460,-

Op 31 december 2016 was het saldo van deze bestemmingsreserve: € 115.440,-

A6 Externe relaties

6.1 Algemeen

Het bestuur en de scholen onderhouden diverse contacten met externe instanties. Ook dit jaar hebben vele van deze contacten plaatsgevonden.

- **VIAA - SCOPE**

De Gereformeerde Hogeschool VIAA en verschillende besturen voor primair onderwijs hebben onder de naam SCOPE een Stichting opgericht waarin nauw samengewerkt wordt rondom "Opleiden in de school". Concreet betekent dit dat de basisscholen meer verantwoordelijkheid gaan dragen voor de praktijkopleiding van aankomende leraren in het basisonderwijs. Samen voelen we ons verantwoordelijk voor kwalitatief goed christelijk onderwijs in de regio. Alle scholen gaan zich de komende jaren ontwikkelen tot Opleidingsscholen voor studenten. Onderwijs, Onderzoek en Opleiden wordt op deze manier met elkaar verbonden, waardoor leerkrachten, studenten en leerlingen kunnen groeien in ontwikkeling. Op school zijn veel leraren opgeleid tot werkplekcoach (WPC). De schoolopleider binnen de SMDB coördineert het opleiden in de school en onderhoudt nauw contact met het werkplekveld en de Hogeschool VIAA.

- Sinds 2014 is de SMDB aangesloten bij de Stichting Kwadraat. Binnen deze Stichting werken scholen en besturen nauw samen rondom het thema "excellentie".

- De scholen van de SMDB participeren in het nieuwe Samenwerkingsverband "Twente Noord".
De missie van het Samenwerkingsverband (SWV) is:

Het zodanig inrichten van het onderwijs dat alle leerlingen een zo ambitieus mogelijk ontwikkelperspectief geboden wordt en een ononderbroken ontwikkelingsproces kunnen doorlopen. Alle leerlingen krijgen een passend onderwijsaanbod dat zo snel mogelijk, zo licht mogelijk, zo dichtbij mogelijk en zo goed mogelijk wordt georganiseerd

6.2 Partners voorschoolse educatie

- Peuterspeelzaal Margriet; SMDB werkt nauw samen met peuterspeelzaal Margriet. De directeur/bestuurder van SMDB is tevens voorzitter van het bestuur van Margriet.
- Christelijke opvang de Kindertuin; de Wegwijzer is een kindcentrum voor 0-12 jaar en werkt samen met de Kindertuin. De directeur/bestuurder van SMDB participeert in het bestuur van de Kindertuin.
- Casa Bambini; dit gastouderbureau organiseert alle vormen van opvang in de Kluinveenschool.

A7 Financiën

7.1 Balans en kengetallen

Balans

Activa	31-12-2016	31-12-2015	Passiva	31-12-2016	31-12-2015
Materiële vaste activa	508.410	479.890	Eigen vermogen	1.398.300	1.413.430
Vorderingen	278.380	255.050	Voorzieningen	59.580	62.130
Liquide middelen	1.148.860	1.189.400	Kortlopende schulden	477.770	448.780
Totaal activa	1.935.650	1.924.340	Totaal passiva	1.935.650	1.924.340

Kengetallen als solvabiliteit, liquiditeit en rentabiliteit (en weerstandsvermogen) geven mede inzicht in de continuïteit van de organisatie en zijn ook van belang wanneer het bestuur plannen heeft om forse investeringen te doen. Deze kengetallen zijn 'slechts' een momentopname, berekend naar de in de jaarrekening vastgelegde situatie per 31 december.

Niet het statische beeld van een kengetal, maar vooral de trendmatige ontwikkeling van de gezamenlijke kengetallen over meerdere jaren is essentieel. Het Ministerie heeft naar aanleiding van de resultaten van de Commissie Don reeds enkele streefwaarden geformuleerd. Deze zijn bij het beoordelen van de waarden mede als leidraad genomen en derhalve heeft de SMDB besloten om geen eigen streefwaarden te bepalen.

Liquiditeit

De liquiditeit geeft aan in hoeverre de instelling op korte termijn aan haar verplichtingen kan voldoen. Definitie: De verhouding tussen de vlottende activa (liquide middelen en vorderingen) en de kortlopende schulden.

Kengetal 2016:	2,99
Kengetal 2015:	3,22
Kengetal 2014:	2,95
Kengetal 2013:	3,39

De liquiditeit was de laatste jaren relatief stabiel. Het Ministerie geeft als grenzen voor de liquiditeit 0,5 en 1,5 aan, wat betekent dat de Vereniging zich daar ruim boven bevindt.

Solvabiliteit

De solvabiliteit geeft de verhouding aan tussen eigen en vreemd vermogen en verschaft dus inzicht in de financieringsopbouw. Ze geeft ook aan in hoeverre de instelling op langere termijn aan haar verplichtingen kan voldoen.

Definitie: Eigen vermogen (exclusief voorzieningen) gedeeld door het totale vermogen (balanstotaal).

Kengetal 2016:	72%
Kengetal 2015:	73%
Kengetal 2014:	73%
Kengetal 2013:	75%

De solvabiliteitsratio geeft aan dat 72% van het totale vermogen uit eigen vermogen (reserves) bestond. Dat houdt in dat 28 % van het totale vermogen gefinancierd werd met vreemd vermogen.

Aan de door het Ministerie vastgestelde ondergrens van 30% voor de solvabiliteit wordt hiermee ruimschoots voldaan.

Rentabiliteit

De rentabiliteit geeft aan of er sprake is van een positief dan wel negatief bedrijfsresultaat in relatie tot de totale baten. Definitie: Resultaat uit gewone bedrijfsvoering gedeeld door de totale baten.

Kengetal 2016:	0%
Kengetal 2015:	2%
Kengetal 2014:	-3%
Kengetal 2013:	7%

De rentabiliteit geeft aan hoeveel procent van de omzet als resultaat wordt behaald. Op een omzet van € 4.648.390 heeft de vereniging een resultaat van € -15.130 behaald.

De ondergrens en bovengrens van het ministerie zijn 0% en 5%. Met een rentabiliteit van 0% scoort de Vereniging dus binnen normen vanuit het Ministerie.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft een beeld, hoe solide de financiële positie van de SMDB is. Het weerstandsvermogen geeft daarmee inzicht om niet voorziene financiële tegenvallers (risico's) in het begrotingsjaar op te vangen met de hiervoor gereserveerde financiële middelen (weerstandscapaciteit). Het weerstandsvermogen van de Vereniging bedraagt over 2016 20% en is daarmee 1% lager dan het percentage in 2015 en volgens de normen voor het primair onderwijs ruim voldoende om financiële tegenvallers op te vangen.

Kapitalisatiefactor

De kapitalisatiefactor geeft de verhouding aan tussen het totale vermogen (actiefzijde van de balans) minus gebouwen en terreinen en de totale baten. Het geeft aan of onderwijsinstellingen een deel van het kapitaal niet of inefficiënt benutten voor de vervulling van hun taken. Het ministerie hanteert een bovengrens van 60%. De SMDB zit hier ruimschoots onder wat betekent dat het de middelen adequaat en efficiënt inzet voor het onderwijs.

	Bovengrens	2014	2015	2016
Bedrag / % kapitalisatiefactor	60%	41%	40%	40%

7.2 Investerings

Inventaris, apparatuur en hulpmiddelen van € 500 of meer worden vanaf 2006 geactiveerd, wat met zich meebrengt dat de jaarlijkse afschrijvingsbedragen in de exploitatie worden opgenomen. Aanschaffingen beneden dit bedrag worden rechtstreeks in de exploitatierekening verantwoord.

De volgende afschrijvingspercentages worden gehanteerd:

- Gebouwen/gebouwdelen	2,50	%
- Meubilair	5,00/20,00	%
- Inventaris en apparatuur	10,00	%
- ICT	10,00/20,00/25,00	%
- Leer- hulpmiddelen	11,11	%

De waarde van de materiële vaste activa is gedurende het kalenderjaar 2016 gestegen met € 28.520 tot een totaalbedrag van € 508.410.

In het volgende overzicht worden per categorie de investeringen van 2016 vergeleken met de begroting 2016 en met de realisatie van 2015.

Investeringsoverzicht	Realisatie	Begroting	Vershil	Realisatie	Vershil
	2016	2016	Realisatie- begroting	2015	2016-2015
	€	€	€	€	€
Gebouwen/gebouwdelen	-	-	-	-	-
Schoolmeubilair	40.150	29.000	11.150	-	40.150
Inventaris en apparatuur	4.570	-	4.570	-	4.570
ICT	49.670	38.000	11.670	8.800	40.870
Leer- hulpmiddelen	33.830	43.500	-/- 9.670	46.250	-/- 12.420
Totaal investeringen	128.220	110.500	17.720	55.050	73.170

Er is in 2016 meer geïnvesteerd dan begroot. Dit wordt met name veroorzaakt door hogere investeringen in schoolmeubilair en ICT.

Een onderbesteding (€ 9.670) heeft plaatsgevonden op de leer- en hulpmiddelen (methodes). Steeds meer worden methodes niet meer volgens de traditionele wijze aangeschaft middels boeken die 9 jaar mee moeten gaan, maar middels jaarlijkse licenties. Er zal in de begroting goed moeten worden ingeschat of toekomstige methodes middels een investering voor 9 jaar of middels jaarlijkse licenties worden aangeschaft.

7.3 Exploitatie en toelichting

Het gerealiseerde resultaat over het kalenderjaar 2016 bedroeg - € 15.130, terwijl er een negatief resultaat van € 124.880 was begroot. Ten opzichte van het jaar 2015 is het resultaat met € 110.870 afgenomen. Toen werd er een resultaat geboekt van € 95.740. Hierna wordt ingegaan op de verschillen en worden deze verklaard:

	Realisatie 2016 €	Begroting 2016 €	Realisatie 2015 €
Baten			
Rijksbijdragen OCW	4.546.730	4.440.070	4.473.860
Overige overheidsbijdragen	-	-	-
Overige baten	91.100	61.520	79.230
Totaal Baten	4.637.830	4.501.590	4.553.090
Lasten			
Personeelslasten	3.826.290	3.882.240	3.706.890
Afschrijvingen	99.690	107.120	122.590
Huisvestingslasten	372.470	338.120	304.920
Overige lasten	363.610	308.990	324.710
Totaal Lasten	4.662.060	4.636.470	4.459.110
Saldo baten en lasten	-24.230	-134.880	93.980
Financiële baten en lasten			
Financiële baten	10.560	11.000	2.560
Financiële lasten	1.460	1.000	800
Saldo fin. baten en lasten	9.100	10.000	1.760
Exploitatieresultaat	-15.130	-124.880	95.740

Totale baten

De gerealiseerde Rijksbijdragen OCW waren € 106.660 hoger dan begroot en € 72.870 hoger dan in 2015. Dit zijn relatief kleine verschillen en kunnen met name verklaard worden doordat de beschikkingen zijn verhoogd in verband met de stijging van de cao-lonen, en doordat er meer baten zijn ontvangen van het Samenwerkingsverband.

De overige baten waren in 2016 begroot op € 61.520. De realisatie is € 91.100. De grootste verklaring ligt in eenmalige posten die in 2016 zijn ontvangen. Zoals te zien is in de meerjarenbegroting worden de komende jaren minder overige baten verwacht.

Personele lasten

Wanneer we de begroting en de realisatie van de personele lasten vergelijken dient een onderscheid gemaakt te worden tussen de loonkosten en de overige personele lasten, waaronder nascholing, loonkosten derden en ARBO. De totale personele lasten in 2016 ten opzichte van de begroting zijn € 55.950 lager uitgekomen, en vergeleken met 2015 zijn deze met bijna € 120.000 toegenomen. Deze overschrijding wordt grotendeels veroorzaakt door een toename van de overige personele lasten ten opzichte van de begroting. Dit komt doordat een aantal medewerkers tot en met augustus via een payroll constructie werden uitbetaald. Hierdoor is de post loonkosten derden hoger geworden, terwijl deze personen in de begroting zijn meegenomen onder de 'reguliere loonkosten'. Op totaalniveau zijn de personele lasten lager dan begroot uitgekomen.

Afschrijvingen

De totale afschrijvingen zijn in 2016 € 7.430 lager uitgevallen dan begroot, en € 22.900 lager dan in 2015.

Huisvestingslasten

De rubriek huisvestingslasten bestaat uit huurkosten, onderhoud, energiekosten, schoonmaakkosten, diverse publiekrechtelijke heffingen en overige huisvestingslasten. De materiële instandhouding is hiervoor al jaren niet toereikend. De overschrijding in de huisvestingslasten in 2016 was € 34.350. Dit is met name veroorzaakt door overschrijdingen in dagelijks onderhoud en groot onderhoud. De overige huisvestingslasten zijn juist lager uitgekomen dan vooraf was begroot.

Overige lasten

De totale overige lasten zijn € 54.620 hoger uitgekomen dan begroot. Dit is het gevolg van de verschuiving van investeringen in traditionele onderwijsmethodes naar jaarlijkse licenties op digitale methodes. Hiermee was in de begroting nog onvoldoende rekening gehouden, wat een overschrijding op de ICT-verbruikskosten betekent van € 25.000. Daarnaast zijn er overschrijdingen op schoolse activiteiten (€ 4.800) en verbruiksmateriaal onderwijs (€ 20.500). In vergelijking met 2015 zijn de overige lasten toegenomen met bijna € 40.000.

Financiële baten

De financiële baten en lasten zijn licht lager uitgekomen dan de begroting (€ 900). Dit heeft onder andere te maken met de dalende rentepercentages op spaartegoeden. In vergelijking met 2015 zijn eenmalig fors meer rentebaten ontvangen (€ 7.300). Dit komt doordat het vorige administratiekantoor vergeten was de rentebaten van 2015 in 2015 te boeken. Deze staan nu eenmalig in 2016 geboekt.

A8 Continuïteitsparagraaf

8.1 Algemeen

In de brief van 20 december 2013 geeft de minister van OC&W aan dat de Regeling jaarverslaggeving onderwijs (RJO) is uitgebreid met een voorschrift dat voorziet in de opname in het jaarverslag van de zogeheten Continuïteitsparagraaf. Hieronder in 8.2 worden de kengetallen van het personeel besproken voor de komende jaren, in combinatie met de prognose van het leerlingaantal. In 8.3 komt zowel de meerjarenbegroting als de meerjarenbalans ter sprake.

8.2 Kengetallen

	2016	2017 *	2018 *	2019 *	2020 *
<i>Personele bezetting</i>					
- Directie	6,25	5,75	5,75	5,75	5,75
- OP	43,56	43,65	44,54	43,90	42,73
- OOP	3,69	4,13	4,13	4,13	4,13
<i>Totaal</i>	53,50	53,53	54,42	53,78	52,61
<i>Leerlingentelling per 1 oktober</i>	852	831	814	797	797

* Prognoses

De jaren 2017 tot en met 2020 betreffen geprognosticeerde aantallen die door de schooldirecteuren en het College van Bestuur zijn opgesteld en als uitgangspunt dienen voor de te ontvangen gelden vanuit het Rijk in de meerjarenbegroting.

Ten aanzien van de personele bezetting is Vereniging Scholen Met de Bijbel Wierden-Enter zich bewust van de krimp in het leerlingenaantal. De meerjarenbegroting laat jaarlijks een negatief resultaat zien, hetgeen bewust begroot is. De afgelopen jaren zijn exploitatieoverschotten gerealiseerd en in combinatie met de reservepositie kunnen bovenstaande personeelsaantallen gehandhaafd blijven.

8.3 Meerjarenbegroting

	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2016	2017	2018	2019	2020
Activa					
Vaste activa					
- Materiële vaste activa	508.410	617.960	638.270	573.340	463.690
Totaal vaste activa	508.410	617.960	638.270	573.340	463.960
Vlottende activa					
- Vorderingen	278.380	241.260	230.240	222.080	218.720
- Liquide middelen	1.148.860	1.058.190	938.810	951.270	987.350
Totaal vlottende activa	1.427.240	1.299.450	1.169.050	1.173.350	1.206.070
Totaal activa	1.935.650	1.917.410	1.807.320	1.746.690	1.669.760
Passiva					
Eigen vermogen					
- Algemene reserve	889.980	872.430	773.140	715.600	645.840
- Bestemmingsreserves	508.320	508.320	508.320	508.320	508.320
Totaal eigen vermogen	1.398.300	1.380.750	1.281.460	1.223.920	1.154.160
Vorzieningen					
- Personeelsvoorziening	59.580	59.510	59.190	58.840	58.050
Totaal voorzieningen	59.580	59.510	59.190	58.840	58.050
Kortlopende schulden					
- Belastingen en premies sociale verz.	168.020	169.340	168.560	167.700	165.700
- Schulden ter zake pensioenen	34.740	34.690	34.510	34.310	33.850
- Overige kortlopende schulden	126.760	124.370	123.410	122.350	119.880
- Overlopende passiva	148.250	148.750	140.190	139.570	138.120
Totaal kortlopende schulden	477.770	477.150	466.670	463.930	457.550
Totaal passiva	1.935.650	1.917.410	1.807.320	1.746.690	1.669.760

De ontwikkeling van de materiële vaste activa is gebaseerd op de voorgenomen investeringen alsmede de daaruit voortvloeiende afschrijvingslasten zoals opgenomen in de goedgekeurde meerjarenbegroting 2017-2020.

De vorderingen zullen naar verwachting de komende jaren een constant licht afnemend beeld vertonen. Het grootste bedrag van de vorderingen is jaarlijks het gevolg van het betaalritme van het Ministerie OCW dat niet evenredig met het baten- en lastenstelsel loopt.

De mutaties van het eigen vermogen in de komende jaren zijn het gevolg van de hierna gepresenteerde meerjaren exploitatieresultaten.

De voorziening jubilea is ongeveer gelijk gehouden voor de komende jaren, de verschillen zijn te verklaren doordat het totaal aantal fte's marginaal fluctueert.

Bij de overige kortlopende schulden zijn op dit moment geen noemenswaardige mutaties te verwachten. Zo zal er een lichte daling van de premies en pensioenen zijn door de daling in personeel. Dit alles zal vervolgens leiden tot het voorgaande verloop van de post liquide middelen. Deze fungeert namelijk als sluitpost. De belangrijkste oorzaak voor het afnemen van de liquiditeit zijn de negatieve exploitatieresultaten die begroot zijn voor de komende jaren. Daarop zal hieronder verder worden ingegaan.

Baten en lasten

	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Baten	2016	2017	2018	2019	2020
Rijksbijdragen	4.546.730	4.630.900	4.576.350	4.492.500	4.412.060
Overige baten	91.100	36.450	24.850	15.900	15.900
Totale baten	4.637.830	4.667.350	4.601.200	4.508.400	4.427.960
Lasten					
Personeelslasten	3.826.290	3.821.180	3.801.210	3.779.230	3.728.010
Afschrijvingen	99.690	119.500	133.400	124.680	121.650
Huisvestingslasten	372.470	395.650	442.390	340.010	328.890
Overige lasten	363.610	351.270	326.190	324.720	321.870
Totaal lasten	4.662.060	4.687.600	4.703.190	4.568.640	4.500.420
Saldo baten en lasten	- 24.230	-20.250	-101.990	-60.240	-72.460
Saldo financiële baten en lasten	9.100	2.700	2.700	2.700	2.700
Totaal resultaat	-15.130	-17.550	-99.290	-57.540	-69.760

Hieronder zullen de belangrijkste ontwikkelingen worden toegelicht.

De te verwachten leerlingdaling is in de meerjarenbegroting verwerkt en zorgt voor een daling van de hieraan gekoppelde Rijksbijdragen. De daling is echter gering in de periode 2017 tot en met 2020.

De personeelslasten vertonen over de komende jaren een stabiel beeld, wat ook terug te zien is in de personele kengetallen hierboven.

Het meerjareninvesteringsplan is ook opgenomen in de meerjarenbegroting en leidt voorsnog tot een toename in de afschrijvingslasten. Dit komt doordat er de komende drie jaar meer geïnvesteerd wordt dan dat er wordt afgeschreven. Hierdoor nemen de jaarlijkse afschrijvingslasten toe. De huisvestingslasten en overige lasten zullen de komende jaren afnemen, mede als gevolg van de daling in het leerlingaantal.

8.4 Weerstandsparagraaf

Aanleiding en achtergrond

De SMDB acht het wenselijk om risico's die van invloed zijn op de bedrijfsvoering beheersbaar te maken. Door inzicht in de risico's wordt de organisatie in staat gesteld om op verantwoorde wijze besluiten te nemen, zodat de risico's nu en de risico's gerelateerd aan toekomstige investeringen in verhouding staan tot de vermogenspositie van de organisatie.

Code Goed Onderwijsbestuur (art. 15, lid 4)

Het schoolbestuur onderzoekt periodiek en op gestructureerde wijze welke onzekere factoren het realiseren van zijn strategisch beleid en doelen in de weg kunnen staan.

Wetgeving Jaarrekening (RJ660 – 406)

Het bestuur rapporteert in het jaarverslag over de aanwezigheid en werking van het interne risicobeheersing systeem.

Om inzicht in de risico's van de onderwijsinstelling te kunnen verkrijgen is er in het najaar 2016 en onder begeleiding van twee adviseurs van Verus een risico-inventarisatie uitgevoerd.

Nut en noodzaak van risicomanagement vallen grofweg uiteen in twee hoofddoelstellingen:

1. Het onderkennen van de risico's en vandaar uit adequate maatregelen treffen.
2. Risico-inventarisatie als onderbouwing van het weerstandsvermogen.

Risico's in beeld

Om de risico's van SMDB in kaart te brengen is er in samenwerking met de verschillende stakeholders uit de organisatie een risicoprofiel opgesteld. Dit risicoprofiel is tot stand gekomen in een tweetal workshops waarbij gebruik is gemaakt van het format van het Naris Risicomanagement Informatie Systeem waarmee risico's systematisch in kaart kunnen worden gebracht en beoordeeld. Uit de inventarisatie zijn vanuit de deelnemers in totaal ruim 15 risico's geïdentificeerd.

Belangrijke factor is de inschatting van de kans dat het risico zich voordoet. Hiervoor is de volgende classificering aangehouden:

- **Laag:** Erg onwaarschijnlijk dat het zich voordoet; weging financiële gevolgen 0,2
- **Middel:** Heeft zich in het verleden vaker voorgedaan en het zou geen grote verrassing zijn indien het zich voordoet; weging financiële gevolgen 0,5
- **Hoog:** Heeft de potentie om meerdere keren op te treden binnen de komende 5 jaar. Heeft zich in de laatste 2 jaar voorgedaan. Duidelijke indicatoren die wijzen op optreden van het risico; weging financiële gevolgen 0,8

Een andere belangrijke factor is de inschatting van de financiële gevolgen wanneer een risico-gebeurtenis zich voordoet. Hiervoor is de volgende classificering aangehouden:

- 0 = Geen
- 1 = < € 25.000
- 2 = € 25.000 - € 50.000
- 3 = € 50.000 - € 100.000
- 4 = € 100.000 - € 250.000
- 5 = € 250.000 of meer

Tabel 1: Belangrijkste risico's

Risc.nr.	Risico	Gevolgen	Kans	Fin. gevolg	Genoemde maatregelen
1	Daling van onderwijskwaliteit / niet realiseren van doelen en ambities	Onderwijskwaliteit komt onder verscherpt toezicht van inspectie en extra maatregelen zijn noodzakelijk; imagoschade;	L	2	Directeur-bestuurder wordt dossiereigenaar; duidelijke communicatie naar ouders en andere belanghebbenden (terugkerend); per direct in werking stellen van een verbeterplan, waarin o.a. opgenomen: kwaliteitsmetingen; inzet van beschikbare specialisme en expertise;
2	"Onvoldoende borging van rol directeur (als drager van identiteit, cultuur en kwaliteit)"	Toename identiteits gerelateerde incidenten; ineffectieve bedrijfsvoering; onrust; daling werknemerstevredenheid; daling onderwijskwaliteit; gebrekkige controle; financiële schade	M	3	Vormen van kweekvijver waardoor opvolgers opgeleid worden en klaar staan; tijdige werving;
3	Wegval van IB-er	Daling onderwijskwaliteit; onrust	M	1	Vormen van kweekvijver waardoor opvolgers opgeleid worden en klaar staan; tijdige werving;
4	Onvoldoende mobiliteit van medewerkers	Bedrijfsblindheid; beïnvloeding van cultuur; kwaliteit van onderwijs; ineffectieve inzet van personeel; onevenwichtige samenstelling van schoolteams; te hoge loonkosten	H	1	Stimuleren / motiveren van medewerkers tot mobiliteit; positieve prikkels; regionale aanpak
5	Ontbreken van voldoende '21st century skills'	Frustratie; verhoogd ziekteverzuim; imagooverlies; ineffectieve inzet van personeel; kwaliteitsverlies	H	1	Faciliteren vanuit de vereniging; scholing / begeleiding (niet vrijblijvend); het verbetertraject in een accurate communicatie zichtbaar maken naar ouders en andere belanghebbenden. Vervanging via mobiliteit;
6	Bovengemiddeld ziekteverzuim	Moeite met het tijdig vinden van competente vervangers; werkdruk; verstoring van het onderwijsproces; hogere kosten; claims van WGA; uitstel tot besluit eigenrisicodragerschap VF	H	2	"Vaststellen van vervangingsbeleid waarin volgende opties voor vervanging voorbereid worden: - vervanging door een medewerker met ruimte voor vervanging; - inzet van een medewerker uit een interne vervangingspool - inzet van een medewerker uit een regionale vervangingspool
7	Niet voldoen aan wet- en regelgeving (WPO, fiscale en sociale wetgeving)	Naheffingen van de rijksoverheid en instellingen (OCW, Belastingdienst, UWV, VF, e.d.)	L	3	
8	Toenemende werkdruk om aan alle eisen te voldoen (WWZ, taakbeleid, cao, VOG)	Toenemend (langdurig) ziekteverzuim; verstoring van het onderwijsproces;	M	0	Tijdige vervanging c.q. inzet van aanwezige expertise binnen de vereniging (mobiliteit);
9	Onvoldoende borging van rol bestuurder en toezichhouder	Onvoldoende beleidsontwikkeling; onduidelijke koers/visie; continuïteit van de vereniging is in gevaar; toezicht en sturing ontbreekt	M	1	Werving c.q. tijdelijke vervanging door iemand van collegiale besturen; opstellen overdrachtsdocument

10	Kleiner wordende scholen	Beeldvorming dat onderwijskwaliteit onder druk komt te staan vanwege meer combinatiegroepen; verdere leegloop;	L	1	Goede communicatie naar ouders en omgeving
11	Fuseren of opheffen van scholen	Verlies van kleine scholentoeslag; omvang vereniging wordt te klein, waardoor bestuurbaarheid onder druk komt	L	0	
12	Wegvallen van kleine scholentoeslag; modernisering bekostiging	Financiële krapte; bezuinigingen op kritische processen; minder middelen voor beleidsprogramma's; aanspraak op eigen vermogen	L	4	Nauwgezet volgen en tijdig anticiperen op ontwikkelingen; analyse en besluitvormingsproces rondom instandhouding van kleine scholen; reductie van kosten
13	Onvoorzien uitgaven voor verbetering van huisvesting	Belemmerend voor onderwijsvernieuwing;	M	5	Overcapaciteit verhuren
14	Toename van ICT-uitgaven	Bezuinigingen op andere kritische processen (personeel / leermiddelen)	H	4	Extra investeringen; aanspraak op eigen vermogen
15	Onveiligheid; incidenten sociale veiligheid; pesten, intimidatie, geweld in de school	Onrust; letsel; ziekteverzuim; negatieve berichtgeving in media; uitstroom c.q. minder instroom van leerlingen; claims;	L	3	Zorgvuldige analyse van gebeurtenis en inschatting van gevolgen; accurate en duidelijke communicatie naar ouders en andere belanghebbenden; aandacht in de lessen; opstellen protocollen.

Kwantificering van risico's

Een inzicht in de risico's stelt de organisatie in staat om de risico's ook financieel te kwantificeren en om te bepalen of de omvang van de risico's in verhouding staan tot de vermogenspositie van de organisatie. De risico's zijn financieel gekwantificeerd en bij elkaar opgeteld.

Het reserveren van het maximale bedrag van € 1.210.000,- is ongewenst. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. Op basis van risicosimulaties die bij vergelijkbare PO-instellingen zijn uitgevoerd komt de kansverdeling neer op een aan te houden percentage dat ligt rond de 55% van de totale risico's. Voor SMDB komt dit neer op een benodigde weerstandscapaciteit van € 666.000,-.

De gewogen risico's uit bovenstaande tabel bedragen in totaal € 536.000,-. Dit houdt verband dat van een relatief groot aantal risico's de kans van optreden als Laag is ingeschat. Geadviseerd wordt om in deze fase van risicomangement uit te gaan van de genoemde 55% en derhalve een **weerstandscapaciteit van € 666.000,-** aan te houden, wat overeenkomt met een percentage van 15% van de rijksbijdragen (peil 2015).

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit van SMDB bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken.

Tabel 3: Beschikbare weerstandscapaciteit				
Weerstand	Startcapaciteit	Bijboekingen	Afboekingen	Huidige capaciteit
Weerstandsvermogen eind 2015 (Eigen vermogen minus MVA)	€ 933.540	€ 0	€ 43.650	€ 889.890
Totale weerstandscapaciteit	€ 933.540	€ 0	€ 43.650	€ 889.890

Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij gewenste weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De relatie tussen beide componenten wordt in onderstaande figuur weergegeven.

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{\text{€ 889.890}}{\text{€ 666.000}} = 1,33$$

Onderstaande normtabel is ontwikkeld door het Nederlands Adviesbureau Risicomanagement (NARIS) in samenwerking met de Universiteit Twente. Het biedt een waardering van de berekende ratio.

Tabel 4: Weerstandsnorm		
Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	>2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	<0.6	ruim onvoldoende

De ratio van uw organisatie valt in klasse C. Dit duidt op een voldoende weerstandsvermogen. Er is enige ruimte om vermogen in te zetten voor specifieke beleidsprogramma's. Hoe groot die ruimte mag zijn is mede afhankelijk van de gekozen normering in het Bestuurlijk Toetsingskader tussen bestuur en toezichthouder.

A9 Treasury en risicomanagement

9.1 Treasury

Onder 'treasury' verstaan we het beheren van onze (tijdelijk of langdurig) beschikbare financiële middelen zodat we te allen tijde aan onze betalingsverplichtingen kunnen voldoen en tegelijkertijd de liquide middelen laten renderen, bijvoorbeeld door gebruik te maken van rentedragende bankrekeningen en deposito's of beleggingen.

De SMDB heeft een eigen treasurystatuut opgesteld waarbij het treasurybeleid van de SMDB plaatsvindt binnen de kaders van de Regeling van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen van 1 januari 2010, houdende regels over het beleggen en belenen van publieke middelen ("Regeling beleggen en belenen door instellingen voor onderwijs en onderzoek 2010").

In 2016 is bovengenoemde regeling gewijzigd in de Regeling beleggen, lenen en derivaten OCW 2016. Ons treasurystatuut is begin 2017 aangepast.

De SMDB maakt op dit moment uitsluitend gebruik van de inzet van rentedragende bankrekeningen.

De SMDB maakt geen gebruik van derivaten.

A10 Verslag intern toezicht SMDB Wierden Enter

10.1 Verslag van de toezichthouders

Het bestuur heeft in 2016 zes keer vergaderd. In de vergaderingen zijn de kwartaalrapportages en de tussentijdse financiële rapportages van de directeur-bestuurder besproken. Het bestuur heeft de begroting vastgesteld en de jaarrekening goedgekeurd.

Meer uitgebreid is gesproken over de toekomst van de SMDB. In 2016 heeft het bestuur o.l.v. besturenorganisatie Verus een risicoanalyse opgesteld. Alle geledingen (GMR, directies, bestuur) zijn hierbij betrokken geweest.

Naar aanleiding van de uitkomsten heeft het bestuur een toekomstvisie vastgesteld. De kern van deze visie is dat de SMDB meer dan voldoende is toegerust, zowel financieel als kwalitatief om de toekomst zelfstandig aan te kunnen. Wel staat de SMDB open voor een samengaan met éénpitters binnen de gemeente Wierden en samenwerking met collega-besturen in de regio.

Het bestuur heeft overleg gevoerd met de GMR waarbij de directeur-bestuurder niet aanwezig was. Dat overleg heeft ook plaatsgevonden met de directies van de scholen.

10.2 Bestuursverklaring inzake interne beheersing en continuïteit

In het kader van de verplichte paragraaf in het jaarverslag over de continuïteit van de organisatie dient het toezichthoudend (deel van het) bestuur in zijn verslag aan te geven op welke wijze het de directeur-bestuurder ondersteunt en/of adviseert over de beleidsvraagstukken en de financiële problematiek. Hierover kan worden gezegd dat in de vergaderingen alle relevante beleidsvraagstukken systematisch aan de orde worden gesteld en dat het toezichthoudend (deel van het) bestuur actief heeft geadviseerd en ondersteund bij de te maken keuzes. Datzelfde geldt voor de financiële aspecten van de SMDB die in de vorm van begroting, meerjarencijfers en tussentijdse rapportages over het lopende jaar onderwerp van bespreking zijn met de directeur-bestuurder in de vergaderingen van de raad van beheer.

Naast de inbedding van het systeem van de interne beheersing, vindt monitoring van beleid plaats door het administratiekantoor.

De directeur-bestuurder, ondersteund door de controller van het administratiekantoor, draagt er zorg voor dat gedane aanbevelingen, die door de externe accountant, medewerkers van het administratiekantoor en eventuele overige partijen op het gebied van interne beheersing zijn gedaan, worden uitgevoerd. Hierover wordt aan het algemeen bestuur gerapporteerd.

Het bestuur is van mening dat het gehele stelsel van interne beheersing bijdraagt aan het rechtmatig en doelmatig realiseren van de doelstellingen van de vereniging

10.3 Zelfevaluatie en intern toezicht

In artikel 23 lid 5 van de Code Goed Bestuur is bepaald dat het intern toezichthoudend deel van het bestuur verantwoordelijk is voor de kwaliteit van zijn eigen functioneren en dat regelmatig evalueert.

Het bestuur voert jaarlijks het gesprek met elkaar over haar eigen functioneren. Doel van deze zelfevaluatie is om als bestuurders-toezichthouders c.q directeur-bestuurder kritisch naar het eigen functioneren te kijken, dit met elkaar te delen en van daaruit zo concreet mogelijke verbeteringen door te voeren.

1. De toezichthoudende en adviserende rol van de bestuurders-toezichthouders ten opzichte van de directeur-bestuurder;
2. Het functioneren van - de leden van - het bestuur als geheel.

Het bestuur heeft gereflecteerd op haar eigen functioneren aan de hand van een model van Verus, waarin verschillende perspectieven van toezichthouden zijn besproken. In het voorjaar van 2017 zal

het bestuur o.l.v. een adviseur van Verus hier verder mee aan de slag gaan en het eigen functioneren hierop afstemmen.

Ook over het functioneren van het bestuur als geheel en de toezichthoudende leden individueel is gesproken.

Binnen een lerende organisatie willen ook de toezichthoudende bestuurders zich blijvend ontwikkelen. Eén van de toezichthoudende bestuursleden heeft dit jaar een cursus bij de bestuursorganisatie Verus gevolgd.

Bij het werven van nieuwe toezichthouders zijn de aspecten kwaliteit en identiteit leidend.

Om de betrokkenheid van het bestuur binnen de organisatie te borgen is er jaarlijks een themabijeenkomst met de directies van de scholen en worden er werkbezoeken georganiseerd.

Het bestuur ervaart het uitvoeren van een zelfevaluatie als een waardevol instrument om het eigen functioneren in alle rust te kunnen doordenken en bespreken.

10.4 Overige gegevens

Samenstelling

De samenstelling van het dagelijks bestuur van de SMDB, waarvan inschrijving in het Verenigingsregister bij de Kamer van Koophandel te Enschede heeft plaatsgevonden onder nummer 08153307 is ultimo 2016:

Voorzitter	Dhr. J. Steenbergen	De Akkers 60	Enter	2018
Penningmeester	Dhr G.J. Ooms	Wittebeltsweg 4	Wierden	2019
Leden	Dhr. K. van Grootheest	1e Esweg 67	Wierden	2018
	Mevr. M. van Noorloos	Voormors 76	Enter	2019
	vacature			

Bestuurskantoor

Op het bestuurskantoor zijn per 31/12/2016 twee personen werkzaam:

Naam	Functie	WTF
W. van Ginkel	Directeur - bestuurder	1.0
G.D. Baan-Rietman	Medewerker personeelszaken	0.2
Daarnaast is er bovenschools een conciërge werkzaam voor 0.2 fte en een onderhoudsmedewerker gedetacheerd vanuit de SOWECO voor 0.8 fte.		1.0

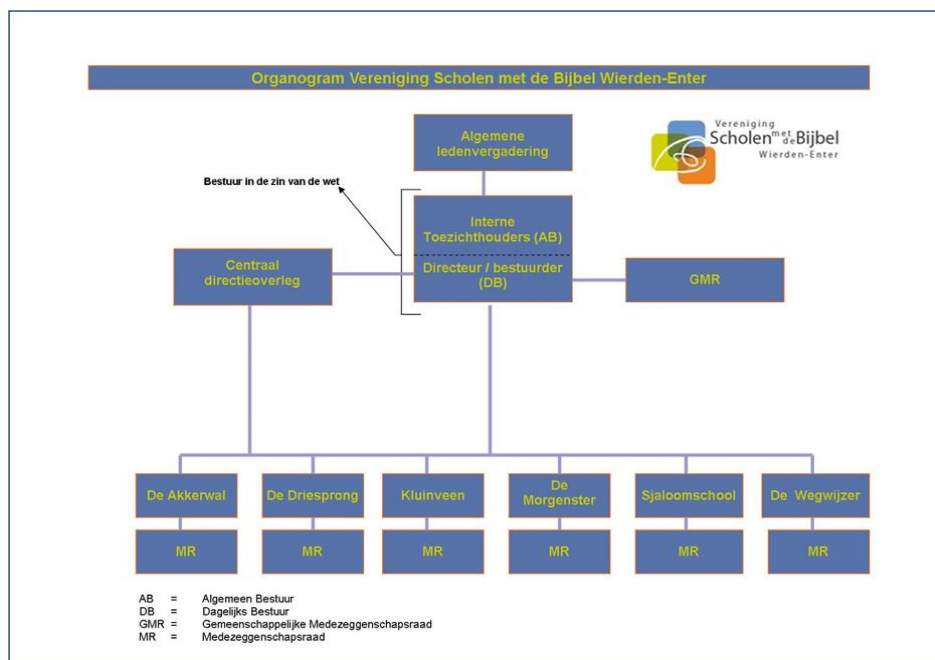
Juridische structuur

De rechtspersoonlijkheid van het bevoegd gezag is de Verenigingsvorm. De vereniging stelt zich ten doel werkzaam te zijn tot oprichting en instandhouding van scholen voor Protestants Christelijk basisonderwijs en Christelijke peuterspeelzalen. De vereniging heeft als voedingsgebied de gemeente Wierden. De vereniging is juridisch eigenaar van de schoolgebouwen. De gemeente is economisch eigenaar.

Bestuursstructuur

De vereniging SMDB heeft in 2016 een verenigingsbestuur, bestaande uit 6 personen. Van deze 6 personen zijn 5 leden belast met een toezichthoudende taak en is 1 belast met het dagelijks bestuur; zijnde de directeur-bestuurder, de heer W. van Ginkel. Samen vormen ze de Raad van Beheer. Daarmee wordt ook functioneel voldaan aan de Wet Goed Onderwijs-Goed bestuur en aan de code Goed Bestuur die is ontwikkeld door de PO-raad. Deze code wordt volledig onderschreven door de vereniging en conform de geldende afspraken uitgevoerd.

Kernactiviteiten

De Vereniging SMDB is een Protestants Christelijke onderwijsorganisatie voor primair onderwijs. De Bijbel is de leidraad voor het onderwijs. Het bepaalt de waarden en normen binnen de vereniging.

Honorering

De bestuursleden belast met het interne toezicht ontvangen geen honorering.

Toezicht visie

De bestuursleden hebben de taken en bevoegdheden uitgeoefend conform de statuten van de Vereniging en zoals die zijn uitgewerkt in het managementstatuut.

Goedkeuring begroting en het jaarverslag

De begroting 2016 is officieel goedgekeurd op 29 maart 2016.

De jaarrekening 2015 is goedgekeurd op 13 september 2016.

Toezicht

Het toezichthoudend bestuur van de SMDB hanteert de "Code Goed Bestuur van de PO-raad". Er is geen contact geweest met de inspectie van het Onderwijs.

Het toezichthoudend bestuur ziet toe op de rechtmatige verwerving en de doelmatige en rechtmatige bestemming en aanwending van de middelen van de scholen. Jaarlijks wordt verantwoording afgelegd aan de ALV, als zijnde het hoogste orgaan van de SMDB

Accountant

Het bestuur heeft Ten Kate Huizinga aangewezen als accountant voor de controle van de jaarrekening 2016.

Beoordeling bestuur

Met de directeur-bestuurder heeft in het kader van de gesprekscyclus een jaargesprek met beoordeling plaatsgevonden.

Werkgeverstaken

Er hebben geen benoemingen, schorsingen, ontslagen en gerechtelijke procedures plaatsgevonden binnen het Bestuur.

Klankbordfunctie

Het bestuur heeft gesprekken gevoerd met de GMR en het Directie-overleg.

Inrichting van de rechtspersoon

Er heeft in 2016 geen aanpassing plaatsgevonden van de statuten, reglementen en de Code Goed Bestuur.

Vergaderingen

In het jaar 2016 heeft het bestuur 6 keer vergaderd .

10.5 Tot slot

Het toezichthoudend (deel van het) bestuur heeft zijn werkzaamheden in het verslagjaar 2016 met veel plezier verricht. Wij zijn erkentelijk voor de ondervonden openheid en plezierige gesprekken met de directeur-bestuurder en de medewerkers van de SMDB. Voorts spreken wij onze waardering uit voor de inzet en capaciteiten van de directeur-bestuurder, leerkrachten en ondersteunende medewerkers.

Jeroen Steenbergen, voorzitter

A11 Toekomstverwachting

“Op weg naar morgen”

De SMDB zet ook de komende jaren in op professionalisering. Professionalisering en duurzame ontwikkeling van medewerkers is bepalend voor de kwaliteit van de SMDB.

Het belangrijkste perspectief in de SMDB zijn betrokken leerkrachten die zich blijven ontwikkelen en verbeteren.

Leren van elkaar in allerlei vormen blijft hoog op de agenda staan. Op al de scholen zal samen met studenten gewerkt worden aan de verbinding tussen Onderwijs-Opleiden-Onderzoek. Handelingsgericht werken waarbij de leerling centraal staat zal blijvende aandacht vragen.

Als relatief kleine schoolvereniging blijven we nadenken over de toekomst. Alle ontwikkelingen die op het onderwijs afkomen vragen voortdurend om een kritische beschouwing.

Contacten en samenwerking met het PC onderwijs in de regio (Rijssen, Hellendoorn en Twenterand) zullen verdiept en geïntensiveerd worden. Ook binnen de gemeente Wierden heeft de SMDB de insteek en intentie om de samenwerking binnen het PC onderwijs te versterken.

Financieel gezien is de SMDB een gezonde organisatie. Gezien de financiële positie van de SMDB is er geen noodzaak om op korte en middellange termijn de eigen autonomie op te geven.

Veel problematiek met name rond huisvesting zal op lokaal niveau, in en met de gemeente Wierden aangepakt moeten worden, een fusie bijvoorbeeld zal daar niet direct van meerwaarde in zijn.

Vanuit de sterkte/zwakte analyse komt een positief beeld naar voren. De “sterkten” zijn veel prominenter en bepalender aanwezig dan de “zwakten”. Een relatief groot deel van de leerlingen/ouders die naar één van de scholen van de SMDB gaan is kerkelijk meelevend. Identiteit is voor de SMDB dan ook een belangrijk onderwerp. Het blijvend vormgeven van de identiteit is een belangrijke richtingwijzer en opdracht naar de toekomst en dient ook bepalend te zijn bij het kiezen van mogelijke toekomstscenario's.

Hoewel schaalgrootte mobiliteit kan bevorderen en daarmee het leren van elkaar, is het geen garantie dat dit ook werkelijk gaat gebeuren. Een grotere bestuurlijke eenheid biedt wel meer mogelijkheden voor het treffen van speciale voorzieningen.

De vier kernwaarden (verantwoordelijkheid, vertrouwen, vakmanschap en verbinding) van de SMDB vormen een belangrijk fundament. Ze komen juist tot hun recht binnen de kleinschalige setting van een basisschool en ook binnen het geheel van de SMDB. Belangrijke noties binnen de school en de SMDB zijn: kleinschaligheid, identiteit, cultuur, teamgevoel en betrokkenheid. Deze belangrijke waarden geven de SMDB een eigen gezicht.

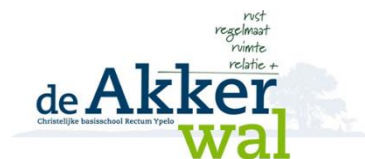
Op grond van het bovenstaande komen we tot enkele toekomstbepalende richtingaanwijzers:

- a) De SMDB treedt zelfbewust en op eigen kracht de toekomst tegemoet;
- b) De SMDB kiest ervoor om de kleine school open te houden. Op het moment dat er een kwalitatieve of financiële problematiek naar voren komt zal ze niet aarzelen om tot noodzakelijke actie over te gaan;
- c) De SMDB staat open voor gesprekken, fusie, samengaan met scholen/besturen binnen de gemeente Wierden;
- d) De SMDB kiest voor samenwerken met een aantal regionale besturen. Voorwaarde is dat het leidt tot efficiency en kwaliteitsverhoging en dat het de eigen autonomie niet aantast.

A12 Scholen

Leerlingen aan het woord.....

De Akkerwal

Rafael:

Ik ben Rafael. Je ziet me hier met een leeshond. Je zult denken: "Waarom?". Dat zal ik uitleggen. Met de leeshond wordt het lezen voor mij weer leuker. Ik heb namelijk dyslexie en vind lezen best lastig. Ik hou van honden. Ik lees de hond een stukje voor. Een stukje uit het boek Superjan. Ik mag de hond "Beer", 10 minuten voorlezen. Die 10 minuten vlogen voorbij! Na het voorlezen mag ik wandelen met Beer. Dit mag ik elke week gaan doen. Gaaf hè? Ik hoop zo meer plezier in lezen te krijgen. Dat gaat vast lukken.

Ella:

Ik ben Ella, ik zit in groep 5. Op de middagen werken we met Da Vinci. Dat zijn thema's zoals, bouwen, Vikingen, vulkanen en bergen, enzovoort. De thema's zijn verschillende vakken door elkaar. Aardrijkskunde, natuurkunde en geschiedenis. Op het plaatje ben ik bezig met bouwen. Het ging over driehoeksverbindingen en pengatverbindingen. Ik bouw met spekjes en satéstokjes. Ik heb hier veel van geleerd, het is erg leuk en je leert goed samenwerken. Aan het eind mogen de ouders komen en laten we zien wat we gemaakt hebben. We mogen het ook meenemen naar huis.

Bertil:

Ik ben Bertil en zit in groep 8. Ik speel graag buiten. Ik kan mijn energie kwijt. Het is goed als je de hele tijd in de klas werkt, dat je af en toe buiten kunt spelen. De Akkerwal biedt veel mogelijkheden: voetbal, hutten bouwen, spelen met je vrienden en vriendinnen. Je kunt hier op een schommel. Er is hier zelfs een touw als een liaan. Je kunt over een droge sloot slingeren. Je kunt hier zelfs verstoppertje spelen. Er zijn niet veel kinderen dus is het rustig en je hebt alle ruimte. Je hebt ook veel attributen waar je iets van kunt bouwen. Er zijn ook kinderen die vaker buiten mogen spelen, omdat dit goed voor hen is. Het schijnt ook zo te zijn, hoe meer groen hoe beter het in de klas gaat. Met mij gaat het erg goed, dat zie je op de foto!

De Driesprong

Marell:

Ik vind het heel leuk op school. De school is dichtbij ons huis en ik ken al best veel kinderen. De kinderen en de juffen zijn heel lief en ik vind het ook leuk in de klas. Op mijn stoel en mijn tafel staat mijn naam met vlindertjes. Zo weet ik altijd waar mijn plekje is. Ik doe graag spelletjes op de i-pad en de computer. Ook vind ik bouwen in de bouwhoek fijn. In de gymzaal rol ik graag met de hoepels. Ook kan ik er al goed doorheen kruipen. Buiten spelen doe ik ook graag. Vooral de glijbaan en de fietsjes vind ik leuk. Mijn vriendinnetjes zijn Sophie en Esmee. Ook Benthe is mijn vriendinnetje. Haar ken ik nog van Dikkie Dik en zij komt ook gauw bij ons in de klas!

Kirsten:

Ik ben Kirsten Verhage en ik zit op de Driesprong in Hoge Hexel. Ik vind het leuk op school het allerleukste op school vind ik: lezen en knutselen. Wij hebben een keer een heel leuk knutselwerkje gemaakt want, toen gingen we beeldhouwen met klei. Wij hebben de methode: alles-in-1. De thema's waren: 'jij en ik!' 'waar is het?' en 'wanneer was dat?' Wij gymmen op maandagmiddag dat vind ik heel erg leuk, wij gymmen ook wel eens met toestellen. Dictees vind ik heel erg leuk. Want bij dictees kunt je schrijven. Rekenen vind ik een beetje leuk en een beetje stom. Pauze vind ik leuk omdat je kan spelen En de juffen zijn juf Corrie en juf Arianne die zijn heel lief. Ik vind klokkijken leuk.

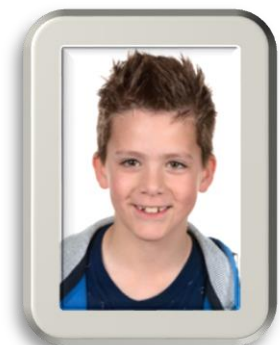

Janneke:

Hoi ik ben Janneke Mensink en ik zit in groep 5 op de Driesprong in Hoge Hexel. Ik ga jullie meer informatie geven over deze school. We zijn dit jaar met Alles-in-1 gestart. Dat kennen jullie vast. Maar dat doen we niet alleen. We doen ook: rekenen, lekker lezen, spelling en nog veel meer. Onze school heeft iets heel speciaals; we hebben een vleermuizenzolder mét vleermuizen natuurlijk. In 1921 is deze school opgericht. Onze school bestaat al 96 jaar! We doen ook heel veel leuke dingen. We zijn met groep 5, 6, 7 en 8 naar het Heracles stadion geweest. En in groep 3 en 4 naar het speelbos, wel twee keer! Eén keer was het ook met groep 1 en 2. En de andere keer was het omdat de nieuwe speeltoestellen geopend werden. Dus wij mochten er als eerste op!

Wiebe:

Hoi, ik ben Wiebe Gouma en ik zit in groep 6 op de Driesprong en ik ga wat vertellen. We hebben op school een nieuwe methode en die heet Alles-in-1. Er zijn nieuwe dingen, bijvoorbeeld weekwoorden. En het nieuwe thema heet vervoer en verkeer. We hebben als enige van de vereniging een mooi voetbalveld. Het is hier ook gezellig, omdat het een klein schooltje is. We hebben ook topo, eerst van heel Nederland, dan van Overijssel en dan Gelderland en nu Zeeland. We hebben ook goede leerkrachten, goed rekenwerk om te oefenen. We hebben ook een goede knutseljuf, juf Erna.

Kluinveenschool

De Kluinveenschool kent drie parels als basis voor het onderwijs.

BETROKKEN

Iedereen is heel betrokken bij de school. Omdat we een kleine, gezellige school zijn, kennen we iedereen en geven we om elkaar. De ouders, wij en meesters en juffen doen hun best om een goede sfeer te houden. Ze zijn soms ook wel streng. Ze bespreken met ons hoe we met elkaar om moeten gaan, door de acht persoonlijke doelen bij IPC (respect, samenwerking, doorzettingsvermogen, aanpassingsvermogen, onderzoek, bedachtzaamheid, communicatie en moraliteit).

Wij merken niet dat er gepest wordt. We doen er veel aan om pesten tegen te gaan. Daar praten we vaak over in de klassen. We doen ook goed mee met alle lessen omdat het zo leuk is. De projecten beginnen altijd met een leuk startpunt, waardoor iedereen zin krijgt om ermee aan het werk te gaan. Ook gaan we vaak ergens naar toe: Schiphol, chocoladewinkel, een museum of een bedrijf.

CREATIEF

De meesters en de juffen zijn allemaal heel creatief. Niet alleen wat knutselen en zo betreft, maar vooral in het bedenken van ideeën bij de lessen. Ze bedenken leuke plannen en projecten en ze verkleeden zich ook vaak. De leerkrachten geven goed les! Wij mogen ook onze ideeën uitproberen en leren hoe we het beste kunnen presenteren. Dat mag op allerlei manieren, met een PowerPoint, een quiz, spreekbeurt, toneelstuk, een prezi of een uitleg bij een filmpje. We kunnen ons ook uitleven op het natuurveld met klimmen en spelen.

ONDERZOEKEND

Onze school is geweldig omdat we de kans krijgen om veel onderzoek te doen. We doen veel projecten waarbij we veel leren door vragen te stellen. Daar mogen we zelf oplossingen bij zoeken. We leren te plannen, samen te werken en we krijgen uitdaging. Als het moeilijk wordt, leren we om door te zetten. We leren dan echt nieuwe dingen. Aan de klasgenoten en ouders leggen we uit wat we allemaal leren. Na de opdrachten kijken we in welk niveau we zitten. Met de meester en juffen kijken we dan hoe we beter kunnen worden in de doelen. Met rekenen en taal mogen we zelf weten waar we beginnen, in ons eigen tempo en ons eigen niveau. Dat is fijn en leuk om te doen.

Daarom vinden we de Kluinveenschool zo leuk: De ruimte, de vrijheid en IPC!

De Morgenster

Kinderen eigenaar laten zijn van hun leerproces, dat is één van de grootste onderwijskundige ontwikkelingen in 2016. Dit is in gang gezet door de invoering van portfolio en kindgesprekken.

Floortje, Olivier en Famke uit groep 4 kunnen heel goed vertellen wat het portfolio inhoudt: “Er zit een papier in waar we trots op zijn, wat we goed kunnen. Juf heeft een foto gemaakt van mijn klein tafeldiploma”, aldus Famke. En Olivier vult aan: “Ik ben goed in rekenen, daar heeft juf een foto van gemaakt”. “Verder heeft juf met ons gepraat. Toen hebben we een papier ingevuld met smileys, dat ik bijv. goed kan samenwerken. Daar heb ik met juf over gepraat”, zegt Floortje.

Wat vinden ze van het portfolio? “Veel leuker dan het rapport”, vindt Floortje, “want nu snap ik beter waar het over gaat en hoe het gaat op school.”

de Morgenster
p.c. basisschool
Waar ieder kind mag stralen!

Sarah, Phillip en Kristel uit groep 7 vertellen nog wat over de kindgesprekken en de tienminuten gesprekken. “Je mag zelf mee naar het tienminutengesprek en dat is leuk, want dan weet je waar je ouders en de juf het over hebben”, vindt Sarah. “Ook kun je zelf vertellen hoe het gaat.”

“Het is ook wel een beetje raar in het begin, want het gaat dan over jezelf”, aldus Phillip. “Maar ik weet nu wel meer over mezelf hoe het gaat.” “Nu gaan de kinderen vanaf groep 6 mee naar het gesprek. Ik denk dat jongere kinderen, vanaf groep 3 ofzo, dat ook wel kunnen”, zegt Kristel.

Het kindgesprek met juf in het najaar was ook mooi. “Leuk, want dan kun je dingen aangeven, en dat is wel fijn”, vinden ze alle drie. “Je weet nu ook meer over jezelf, over waar je aan wilt gaan werken.”

Jelte, Jesse en Boaz uit groep 6 zijn enthousiast over de Rots en Water-training die ze krijgen van meester Bartels. “We doen vaak een tikspel, dan gaat het om samenwerken”, aldus Jelte. “Of een spel waarbij één in het midden van een kring staat. Dat gaat dan over de pester en de gepeste”.

Boaz geeft aan dat het niet zomaar spelletjes zijn. “Het is wel serieus bedoeld. Bijvoorbeeld als we oefenen met ‘stop’ zeggen, dan moet je dat serieus doen. Als je er bij lacht, dan mag de ander dichterbij komen.”

“En het is heel leerzaam”, vindt Jesse. “Soms weet je niet wat je moet doen als er een kind gepest wordt. En nu bij Rots en Water leer je dat.”

“Soms moet je sterk zijn, dat is rots. Dan ga je er tegenin. En soms ga je praten, geef je wat toe. Dat is water. We leren dat het een keuze is”, besluiten ze alle drie.

Sjaloomschool

Kindkaarten in groep 2 (door Julia en Nienke)

Wat zijn kindkaarten? Dan kunnen de kinderen allemaal spelletjes doen. Je moet 3x hetzelfde spelletje doen. Dan krijg je een sticker. Juf kijkt of je het goed hebt gedaan.

Julia: "Dit is mijn tweede kaart. Eerst had ik een gele met telspelletjes. Die vond ik heel makkelijk. Nu heb ik een blauwe met puzzels. Ik vind de puzzels een beetje moeilijk." Nienke: "Dit is al mijn derde kaart. Ik heb nu ook een blauwe met puzzels. Best moeilijk hoor. Je mag ook je kindkaart pakken als je klaar bent met je werkje."

Kindgesprekken in groep 4 (door Else en Naut)

Else: *Hoe vind je een kindgesprek?* Wel leuk. *Want?* Ik krijg dan leuk werk waar ik lekker lang in kan werken. *Welk werk?* Taalopdrachten. *Waarom dat werk?* Dat vind ik leuk en leerzaam werk. *Heeft zo'n kindgesprek zin?* Jawel, want je kijkt naar hoe het gaat op school en naar welk werk je nog wil leren. *Hoe voel je je na zo'n gesprek?* Blij, ik kies dan werk dat ik leuk vind!

Naut: *Hoe vind je een kindgesprek?* Dan moet ik zelf wat zeggen, dat is wel leuk. *Is het moeilijk?* Nee, omdat het over dingen gaat van mij. *Hoe voel je je na zo'n gesprek?* Blij, nu kan ik weer met mijn eigen werk bezig. *Welk werk?* Pluswerkboek en Denkwerk.

Veiligheid in groep 7 (door Kyara en Silke)

Toen meester John ziek werd, lazen we thuis op de mail dat hij kanker had. De dag erna hoorden we het op school tijdens de vreedzame school. Toen we het hoorden waren we heel erg geschrokken. Begin maart kregen we een bericht dat hij niet meer kon genezen en ook niet lang meer te leven had. Ongeveer een week erna op dinsdag 15 maart 2016 om kwart voor 9 overleed hij. De vlag op het schoolplein ging halfstok. In de klas gingen we in de kring en gingen we praten over meester. We hebben gehuild met elkaar, leuke herinneringen opgehaald en ook gelachen. We blijven nog altijd aan meester John denken.

De Vreedzame School (door Leon en Rik)

Leon: ik vind het goed gaan en de meeste kinderen vinden het niet erg als ze met ons meegaan om een conflict op te lossen. Ik ben samen met Kyara mediator.

Rik: Ik vind het leuk om mediator te zijn, want je kan conflicten oplossen wanneer het kinderen zelf niet lukt. Ik vind dat de kinderen het ook goed doen, want ze komen niet meer zo vaak bij ons. Als ze een conflict hebben en wij komen er aan dan zeggen ze dat ze zelf willen oplossen en dat is uiteindelijk de bedoeling!

De Wegwijzer

Sinds 4 jaar is de Wegwijzer een kwadraatschool. Aan meer- en hoogbegaafde kinderen wordt uitdaging gegeven, passend bij hun onderwijsbehoefte. Dit gebeurt door de hele school heen. De school heeft 2 hoogbegaafdheidspecialisten. Er is een doorgaande leerlijn door de hele school. Eén van de vormen hierbij is Levelspeel. Dit zijn spellen voor de kleuters. Best lastig, maar erg leerzaam. Hieronder vertellen drie kinderen zelf over het spelen met "Levelspeel".

Ik ben Kyano. Ik zit in gr. 2. Als de andere kinderen spelletjes uit hun kast pakken, loop ik naar de kast met Levelspeel. Dit zijn 2 kasten met speciale spellen. Nu mag ik iets pakken uit kast 1. Ik heb nu gekozen voor Rush Hour. Dit is een spel met autootjes. Ik moet goed naar de kaartjes kijken. Ik vind het wel erg moeilijk. Maar ik leer er veel van. Het liefst doe ik dit alleen.

Ik ben Charliene. Ik zit ook in groep 2. Ik heb iets anders gepakt. Dit heet Matador. Ik mag bouwen. Ik kan figuren in elkaar zetten. Ik moet goed naar het voorbeeld kijken. Hierna ga ik Rush Hour doen, dat vind ik ook leuk. Ik leer er veel van, maar vind het ook wel moeilijk. Een keer in de week helpt meester Nijzink ons. De andere dagen doen we het in de klas, als andere kinderen andere spelletjes pakken.

Ik ben Saar. Ik zit in groep 1. Dit spel heet "Kasteel". Ik moet steeds een ander kasteel bouwen. Ik kijk goed naar het voorbeeld. Op de achterkant staat het antwoord. Als ik het niet kan, mag ik op de achterkant kijken. Maar ik kan het wel, hoor. Kijk maar.... Ik kan bijna alle opdrachten al. Ik mag heel vaak spelletjes pakken uit de Levelkast. Soms doe ik samen met andere kinderen, maar het liefst speel ik alleen.

Bijlage 1

Publicatie Financiële gegevens 92951

Publicatie Financiële Gegevens

Beleidssterrein : PO

Bevoegd gezag: 92951

Naam : Ver SmdB Wierden-Enter

Plaats : WIERDEN

Code : PO4

Legenda grafieken

instelling

gemid. sector

Balans (x EUR 1000,-)

Activa	2011	2012	2013	2014	2015
Immateriële vaste activa	0	0	0	0	0
Materiële vaste activa	515	518	493	547	480
Financiële vaste activa	0	0	0	0	0
Totaal vaste activa	515	518	493	547	480
Voorraden	0	0	0	0	0
Vorderingen	234	266	287	258	256
Effecten	0	0	0	0	0
Liquide middelen	710	792	1.121	1.010	1.189
Totaal vlottende activa	944	1.058	1.407	1.267	1.445
Totaal activa	1.459	1.576	1.901	1.815	1.925
Passiva					
Eigen vermogen	1.000	1.111	1.422	1.318	1.413
Voorzieningen	64	61	63	67	62
Langlopende schulden	0	0	0	0	0
Kortlopende schulden	396	403	415	430	450
Totaal passiva	1.459	1.576	1.901	1.815	1.925

Kengetallen

Kengetallen financiële postie	2011	2012	2013	2014	2015	Gem. PO4 2015
Solvabiliteit 1	0,69	0,71	0,75	0,73	0,73	0,62
Solvabiliteit 2	0,73	0,74	0,78	0,76	0,77	0,74
Liquiditeit (current ratio)	2,39	2,62	3,39	2,95	3,21	2,59
Rentabiliteit	1,8%	2,6%	6,9%	-2,5%	2,1%	-0,1%
Kengetallen overig						
Kapitalisatiefactor	32,19	34,44	40,06	40,57	40,53	44,53
Weerstandsvermogen VO totale bn	23,6%	25,8%	31,4%	30,9%	31,1%	29,1%
Weerstandsvermogen (-/- MVA)	11,7%	14,1%	21,4%	18,6%	20,9%	15,2%
Liquiditeit (quick ratio)	2,39	2,62	3,39	2,95	3,21	2,59
Personele lasten / Totale lasten	84,4%	84,3%	84,2%	82,9%	83,1%	81,6%
Algemene reserve / Totale baten	19,4%	18,9%	21,4%	22,0%	20,6%	21,5%
Eigen vermogen / Totale baten	23,6%	25,8%	31,4%	30,9%	31,1%	29,1%
Voorzieningen / Totale baten	1,5%	1,4%	1,4%	1,6%	1,4%	5,9%
Rijksbijdragen / Totale baten	97,3%	97,3%	96,1%	97,3%	98,5%	95,0%
Ov. overheidsbijdragen / Tot. baten	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	1,4%
Investerings (invent.+app.) / Totale	1,1%	1,6%	0,8%	2,6%	0,2%	1,8%
Werkkapitaal / Totale baten	12,9%	15,2%	21,9%	19,7%	21,9%	18,4%
Beleggingen (t.o.v. EV)	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	7,0%
Personeel / Rijksbijdragen	85,1%	84,4%	81,6%	87,3%	82,6%	86,0%

Exploitatierekening (x EUR 1000,-)

Baten

Rijksbijdragen	4.130	4.194	4.348	4.145	4.474
Overige overheidsbijdragen e	5	0	0	0	0
College-, cursus-, les- en exa	0	0	0	0	0
Baten in opdracht van derden	0	0	0	0	0
Overige baten	95	103	163	104	67
Totaal Baten	4.230	4.297	4.511	4.249	4.541

Lasten

Personeelslasten	3.515	3.540	3.549	3.619	3.695
Afschrijvingen	99	97	78	90	123
Huisvestingslasten	232	240	250	307	305
Overige lasten	320	324	336	349	326
Totaal Lasten	4.166	4.201	4.213	4.365	4.448

Saldo Baten en Lasten

Saldo Baten en Lasten	64	96	298	-117	93
Financiële baten en lasten	14	15	13	12	3
Gerealiseerde herwaardering	0	0	0	0	0
Resultaat	78	111	311	-105	96

Belastingen	0	0	0	0	0
Resultaat deelnemingen	0	0	0	0	0
Resultaat na belastingen	78	111	311	-105	96

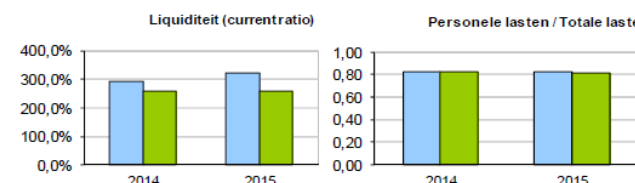
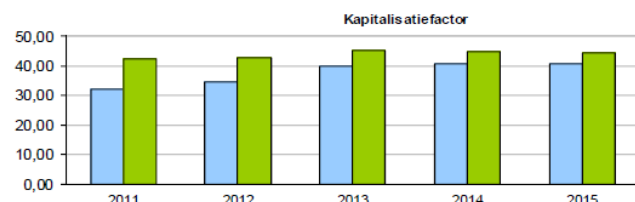
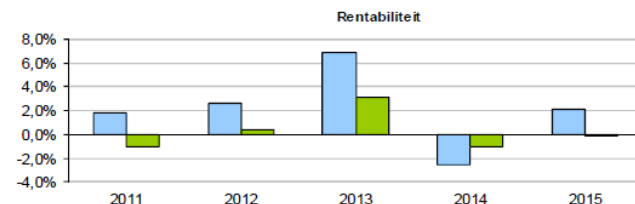
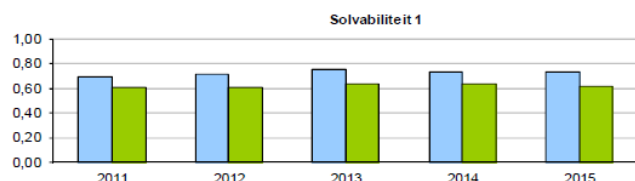
Aandeel derden in resultaat	0	0	0	0	0
Netto resultaat	78	111	311	-105	96

Buitengewoon resultaat	0	0	0	0	0
Totaal resultaat	78	111	311	-105	96

Investerings (x EUR 1000,-)

	2011	2012	2013	2014	2015
Gebouwen en terreinen	0	0	0	0	0
Inventaris en apparatuur	48	70	35	113	9
Andere vaste bedrijfsmiddelen	18	30	19	31	46
In uitvoering en vooruitbetalingen	0	0	0	0	0
Niet aan het proces dienstbaar	0	0	0	0	0
Materiële vaste activa	66	100	54	144	55

Organisatie ten opzichte van het gemiddelde van de PO4 instellingen

Vereniging Scholen met de Bijbel Wierden-Enter

Jaarrekening 2016

B Jaarrekening 2016

B1 Grondslagen

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving, die uitgegeven zijn door de Raad voor de Jaarverslaggeving waaronder Richtlijn 660 Onderwijsinstellingen. Deze bepalingen zijn van toepassing op grond van de Regeling Jaarverslaggeving Onderwijs.

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten, tenzij anders vermeld.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Activiteiten

De Vereniging Scholen met de Bijbel Wierden-Enter voert het bevoegd gezag over zes scholen. De vereniging realiseert primair onderwijs voor leerlingen in de regio Wierden en Enter.

Vergelijkende cijfers

De cijfers van 2015 zijn waar nodig, geherrubriceerd teneinde vergelijking met de cijfers van 2016 mogelijk te maken.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar.

Schattingen

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat de leiding van de instelling over verschillende zaken zich een oordeel vormt, en dat de leiding schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen.

Indien het voor het geven van het in art. 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten.

Als gevolg van een gewijzigd inzicht heeft in 2016 een wijziging plaatsgevonden in de berekeningsmethodiek voor de bepaling van de voorziening jubilea. Overeenkomstig de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving wordt het hieruit voortvloeiende effect verwerkt in het boekjaar 2016. Als gevolg hiervan heeft in 2016 een vrijval plaatsgevonden aan de voorziening jubilea van € 18.200.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de verwachte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele restwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikname van het materieel vast actief. Over terreinen en vastgoedbeleggingen wordt niet afgeschreven. De gehanteerde activeringsgrens bedraagt € 500.

Schoolgebouwen, waarvan het juridisch eigendom berust bij de Vereniging en het economisch eigendom bij de gemeente, zijn niet in de balans opgenomen.

Investeringsubsidies

Subsidies op investeringen worden in mindering gebracht op de verkrijgingsprijs van de activa waarop de subsidies betrekking hebben.

Bijzondere waardevermindering van vaste activa

De vereniging beoordeelt op iedere balansdatum of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort. Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde. Een bijzonder waarde-verminderingsverlies wordt direct als een last verwerkt in de winst-en-verliesrekening. Indien wordt vastgesteld dat een bijzondere waardevermindering die in het verleden verantwoord is, niet meer bestaat of is afgenomen, dan wordt de toegenomen boekwaarde van de desbetreffende activa niet hoger gesteld dan de boekwaarde die bepaald zou zijn indien geen bijzondere waardevermindering voor het actief zou zijn verantwoord.

Vorderingen

De vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor mogelijke verliezen als gevolg van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde. Indien middelen niet ter vrije beschikking staan, dan wordt hiermee bij de waardering rekening gehouden. Eventuele rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder de schulden aan kredietinstellingen onder de kortlopende schulden.

Algemene Reserve

Deze post betreft de niet-gebonden reserve die voortkomt uit de door (semi-)overheidsinstellingen gefinancierde activiteiten.

De algemene reserve vormt een buffer ter waarborging van de continuïteit van de vereniging. Deze wordt opgebouwd uit de resultaatbestemming van overschotten welke ontstaan uit het verschil tussen de gerealiseerde baten en de werkelijk gemaakte lasten. In geval van een tekort wordt dit resultaat ten laste van de algemene reserve gebracht.

Bestemmingsreserves

Hieronder zijn opgenomen de reserves die bedoeld zijn voor specifieke toekomstige uitgaven die uit de huidige beschikbare middelen gedekt moeten worden, waarbij om die reden door het bestuur een beperktere bestedingsmogelijkheid is aangebracht.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten.

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld.

Voorziening ambtsjubileum

Op basis van Richtlijn 271 van de Raad van de Jaarverslaggeving is een voorziening opgenomen voor verplichtingen uit hoofde van toekomstige uitkeringen bij ambtsjubilea voor personeelsleden.

De voorziening is opgenomen tegen de contante waarde van de toekomstige uitbetalingen en is afhankelijk van de ingeschatte blijfkans, gemiddelde salarisstijging en disconteringsvoet. De werkelijke jubilea-uitkeringen worden ten laste van deze voorziening gebracht. De voorziening is bepaald op basis van € 700 per FTE per jaareinde.

Voorziening Duurzame inzetbaarheid

Deze voorziening is gevormd ter dekking van (mogelijke) aanwending van de door het personeel opgebouwde spaarverlof-rechten. In de berekeningen is rekening gehouden met een verwachte opnamekans.

Schulden

Opgenomen leningen en schulden worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs.

Grondslagen voor de bepaling van de exploitatierekening

Baten

Onder baten wordt verstaan de van overheidswege ontvangen (normatieve) bijdrage OCW, overige OCW subsidies en overige overheidsbijdragen, alsmede de van derden ontvangen overige bijdragen. De baten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben.

Opbrengsten van diensten worden opgenomen naar rato van de mate waarin de diensten zijn verricht, gebaseerd op de tot balansdatum in het kader van de dienstverlening gemaakte kosten in verhouding tot de geschatte kosten van de totaal te verrichten dienstverlening.

Personele lasten

Onder de personele lasten worden de lasten opgenomen van de personeelsleden die in dienst zijn van de rechtspersoon, alsmede de overige personele lasten die betrekking hebben op onder andere het inhuren van extra personeel, scholingskosten en bedrijfsgezondheidszorg.

Pensioenen

De onderwijsinstelling heeft haar pensioenregeling ondergebracht bij bedrijfstakpensioenfonds ABP. De pensioenverplichtingen uit de regeling worden gewaardeerd volgens de 'verplichting aan de pensioenuitvoerder benadering'. In deze benadering wordt de aan de pensioenuitvoerder te betalen premie als last in de winst- en verliesrekening verantwoord.

Voor bestaande verplichtingen (anders dan de te betalen premies) jegens de pensioenuitvoerder en/of werknemers wordt een voorziening opgenomen (indien relevant).

Ultimo 2016 en 2015 waren er voor de vereniging geen pensioenvorderingen en geen verplichtingen naast de betaling van de jaarlijkse aan de pensioenuitvoerder verschuldigde premie. Ultimo 2015 was de beleidsdekkingsgraad van het ABP 98,7%. De beleidsdekkingsgraad eind 2016 is 91,7%. De overheid eist een beleidsdekkingsgraad van 104,2% of hoger. Hiermee voldoet de beleidsdekkingsgraad niet aan de minimale vereisten van de toezichthouder.

Afschrijvingen

Materiële vaste activa worden vanaf het moment van ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Indien een schattingswijziging plaatsvindt van de toekomstige gebruiksduur, dan worden de toekomstige afschrijvingen aangepast. Boekwinsten en -verliezen uit de incidentele verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen.

Lasten

De lasten worden bepaald met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde grondslagen van waardering en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Financiële baten en lasten

De financiële baten en lasten betreffen de op de verslagperiode betrekking hebbende ontvangen en betaalde rente-ontvangsten en -uitgaven van uitgegeven en ontvangen leningen en overige kredietfaciliteiten.

Grondslagen voor het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen, met uitzondering van deposito's met een looptijd langer dan drie maanden.

Ontvangen en betaalde interest en zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

B2 Balans per 31 december 2016

1	Activa	31 december 2016	31 december 2015
	Vaste Activa		
1.2	<u>Materiële vaste activa</u>		
1.2.1	Gebouwen en terreinen	81.550	83.800
1.2.2	Inventaris en apparatuur	296.300	274.660
1.2.3	Andere vaste bedrijfsmiddelen	130.560	121.430
	Materiële vaste activa	508.410	479.890
	Totaal vaste activa	508.410	479.890
	Vlottende activa		
1.5	<u>Vorderingen</u>		
1.5.1	Debiteuren	960	-
1.5.2	Ministerie OCW	227.850	224.520
1.5.7	Overige vorderingen	29.030	22.580
1.5.8	Overlopende activa	20.540	7.950
	Vorderingen	278.380	255.050
1.7	<u>Liquide middelen</u>		
1.7.2	Banken	1.148.860	1.189.400
	Liquide middelen	1.148.860	1.189.400
	Totaal vlottende activa	1.427.240	1.444.450
	Totaal Activa	1.935.650	1.924.340

2	Passiva	31 december 2016	31 december 2015
2.1	<u>Eigen vermogen</u>		
2.1.1	Algemene Reserve	889.980	937.570
2.1.2	Bestemmingsreserve publiek	410.550	379.480
2.1.3	Bestemmingsreserve privaat	97.770	96.380
	Eigen vermogen	1.398.300	1.413.430
2.2	<u>Voorzieningen</u>		
2.2.1	Personeelsvoorzieningen	59.580	62.130
	Voorzieningen	59.580	62.130
2.4	<u>Kortlopende schulden</u>		
2.4.2	Vooruitontvangen gelden	4.670	-
2.4.3	Crediteuren	57.480	-
2.4.7	Belastingen en premies soc.verz.	168.020	179.220
2.4.8	Schulden terzake pensioenen	34.740	38.390
2.4.9	Overige kortlopende schulden	64.610	116.080
2.4.10	Overlopende passiva	148.250	115.090
	Kortlopende schulden	477.770	448.780
	Totaal Passiva	1.935.650	1.924.340

B3 Exploitatierkening over 2016

	Realisatie 2016	Begroting 2016	Realisatie 2015
3 <u>Baten</u>			
3.1 Rijksbijdragen OCW	4.546.730	4.440.070	4.473.860
3.5 Overige baten	91.100	61.520	79.230
Totaal Baten	4.637.830	4.501.590	4.553.090
4 <u>Lasten</u>			
4.1 Personeelslasten	3.826.290	3.882.240	3.706.890
4.2 Afschrijvingen	99.690	107.120	122.590
4.3 Huisvestingslasten	372.470	338.120	304.920
4.4 Overige lasten	363.610	308.990	324.710
Totaal Lasten	4.662.060	4.636.470	4.459.110
Saldo baten en lasten	24.230-	134.880-	93.980
5 <u>Financiële baten en lasten</u>			
5.1 Financiële baten	10.560	11.000	2.560
5.5 Financiële lasten	1.460	1.000	800
Saldo financiële baten en lasten	9.100	10.000	1.760
Totaal resultaat	15.130-	124.880-	95.740

B4 Kasstroomoverzicht 2016

	2016	2015
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Saldo Baten en Lasten	24.230-	93.980
<i>Aanpassingen voor:</i>		
- Afschrijvingen	99.690	122.590
- Mutaties voorzieningen	2.550-	5.270-
- Vorderingen (-/-)	23.330-	1.900
- Kortlopende schulden	29.000	19.940
Totaal kasstroom uit bedrijfsoperaties	78.580	233.140
- Ontvangen interest	10.560	2.560
- Betaalde interest (-/-)	1.460	800
	9.100	1.760
<u>Totaal kasstroom uit operationele activiteiten</u>	87.680	234.900
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
(Des)investerings materiële vaste activa (-/-)	128.220-	55.040-
<u>Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten</u>	128.220-	55.040-
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
<u>Mutatie liquide middelen</u>	40.540-	179.860
Beginstand liquide middelen	1.189.400	1.009.540
Mutatie liquide middelen	40.540-	179.860
Eindstand liquide middelen	1.148.860	1.189.400

B5 Toelichting op de balans per 31 december 2016

1 Activa

1.2 Materiële vaste activa

	Afschrijvings- jaren	Aanschaf- prijs 1-1-2016	Afschrijvingen cumulatief 1-1-2016	Boekwaarde 1-1-2016	Mutaties 2016			Aanschaf- prijs 31-12-2016	Afschrijving cumulatief 31-12-2016	Boekwaarde 31-12-2016
					Investeringsen	Des investeringen	Afschrijvingen			
1.2.1 <u>Gebouwen en terreinen</u>										
1.2.1.1 Gebouwen	40	97.300	13.500	83.800	-	-	2.250	97.300	15.750	81.550
1.2.1 Totaal Gebouwen en terreinen		97.300	13.500	83.800	-	-	2.250	97.300	15.750	81.550
1.2.2 <u>Inventaris en apparatuur</u>										
1.2.2.2 Schoolmeubilair	5/20	475.770	332.430	143.340	40.150	-	14.090	515.920	346.520	169.400
1.2.2.3 Inventaris en apparatuur	10	-	-	-	4.570	-	210	4.570	210	4.360
1.2.2.4 ICT	4/5/10	583.030	451.710	131.320	49.670	-	58.450	632.700	510.160	122.540
1.2.2 Totaal Inventaris en apparatuur		1.058.800	784.140	274.660	94.390	-	72.750	1.153.190	856.890	296.300
1.2.3 <u>Andere vaste bedrijfsmiddelen</u>										
1.2.3.2 Leer- en hulpmiddelen	9	339.220	217.790	121.430	33.830	-	24.690	373.040	242.480	130.560
1.2.3 Totaal andere vaste bedrijfsmiddelen		339.220	217.790	121.430	33.830	-	24.690	373.040	242.480	130.560
Totaal		1.495.320	1.015.430	479.890	128.220	-	99.690	1.623.530	1.115.120	508.410

1.5 Vorderingen		31 december 2016		31 december 2015	
1.5.1	Debiteuren		960		-
	Te vorderen personele bekostiging	219.670		215.170	
	Te vorderen P&A	2.010-		-	
	Te vorderen prestatiebox	10.190		9.350	
1.5.2	Ministerie van OCW		227.850		224.520
	Overige vorderingen	29.030		22.580	
1.5.7	Overige vorderingen		29.030		22.580
	Overlopende activa	3.810		-	
	Vraagposten	-		70-	
	Vooruitbetaalde kosten	10.440		5.520	
	Vooruitbetaalde huisvestingskosten	1.630		-	
	Verstreckte voorschotten	2.490		2.500	
	Verrekening fietsplan	2.170		-	
1.5.8	Overlopende activa		20.540		7.950
	Totaal vorderingen		278.380		255.050
1.7 Liquide middelen		31 december 2016		31 december 2015	
1.7.2	Banken		1.148.860		1.189.400
	Totaal liquide middelen		1.148.860		1.189.400
2 Passiva					
2.1 Eigen vermogen		Mutaties 2016			
		Stand per 1-1-2016	Bestemming resultaat	Overige mutaties	Stand per 31-12-2016
2.1.1	Algemene Reserve	937.570	61.620-	14.030	889.980
2.1.2	Bestemmingsreserve (publiek)	379.480	45.100	14.030-	410.550
2.1.3	Bestemmingsreserve (privaat)	96.380	1.390	-	97.770
	Totaal eigen vermogen	1.413.430	15.130-	-	1.398.300

2.2 Voorzieningen		Mutaties 2016				Stand per 31-12-2016
		Stand per 1-1-2016	Dotaties	Onttrekkingen	Vrijval	
2.2.1	<i>Personeelsvoorzieningen</i>					
	Voorziening jubilea	62.130	-	7.530	18.200	36.400
	Voorziening duurzame inzetbaarheid	-	23.180	-		23.180
	Totaal voorzieningen	62.130	23.180	7.530	18.200	59.580
		Onderverdeling saldo per 31-12-2016				Stand per 31-12-2016
		< 1 jaar				> 1 jaar
2.2.1	<i>Personeelsvoorzieningen</i>					
	Voorziening jubilea			3.640	32.760	36.400
	Voorziening duurzame inzetbaarheid			-	23.180	23.180
	Totaal			3.640	55.940	59.580
2.4 Kortlopende schulden		31 december 2016		31 december 2015		
2.4.2	Vooruitgefactureerde en -ontvangen termijnen OHW	4.670		-		
2.4.3	Crediteuren	57.480		-		
	Afdr. / inh. loonheffing	131.000		156.110		
	Afdr. / inh. Participatiefonds	13.990		11.620		
	Afdr. / inh. Vervangingsfonds	23.030		11.490		
2.4.7	Belastingen en premies soc.verz.	168.020		179.220		
	Afdr. / inh. ABP	28.980		31.620		
	Afdr. / inh. FPU	4.840		5.670		
	Afdr. / inh. IP/BW	920		1.050		
	Afdr. / inh. pr Partnerpluspensioen	-		50		
2.4.8	Schulden terzake pensioenen	34.740		38.390		
	Overige kortlopende schulden	62.270		115.160		
	Netto salarissen	2.340		920		
2.4.9	Overige kortlopende schulden	64.610		116.080		
	Overlopende passiva	21.450		2.890		
	Te betalen vakantie-uitkering	108.860		112.200		
	Overige subsidies OCW/niet geoormerkt	17.940		-		
2.4.10	Overlopende passiva	148.250		115.090		
	Totaal kortlopende schulden	477.770		448.780		

Model G

G1 Subsidies zonder verrekeningsclausule

Omschrijving toewijzing	Toewijzing		Bedrag toewijzing	Ontvangen t/m 2016	De prestatie ultimo 2016 conform subsidiebeschikking	
	Kenmerk	Datum			Geheel afgerond	Niet geheel afgerond
Lerarenbeurs voor scholing en zij-instromers 2009- 2017	PO/ZO- 2007/12884		€ 23.570	€ 23.570	☐	☒
			23.570	23.570		

B6 Niet in de balans opgenomen verplichtingen (passief)/niet uit de balans blijvende rechten (actief)

Financiële verplichting

Met Canon zijn drie huurcontracten inclusief service afgesloten voor diverse kopieermachines/printers. Hieronder staan de drie contracten gespecificeerd.

Contractnummer	Ingangsdatum	Contractduur	Jaarlijkse verplichting (incl. BTW)
31049084	1-4-2016	60 maanden	€ 6.000
31041119	1-1-2016	60 maanden	€ 1.000
31033872	1-1-2015	60 maanden	€ 1.000

B7 Toelichting op de exploitatierekening over 2016

3 Baten

	Realisatie 2016	Begroting 2016	Realisatie 2015
3.1 Rijksbijdragen OCW			
3.1.1 Rijksbijdragen OCW	4.381.530	4.310.400	4.314.250
3.1.2 Overige subsidies OCW	5.630	-	24.800
3.1.4 Ontvangen doorbetalingen Rijksbijdragen SWV	159.570	129.670	134.810
Rijksbijdragen OCW	4.546.730	4.440.070	4.473.860
<i>Uitsplitsing</i>			
<u>3.1.1 Rijksbijdragen OCW</u>			
Rijksbijdragen personeel OCW	3.600.410	3.535.590	3.496.300
Rijksbijdragen materieel OCW	781.120	774.810	817.950
	4.381.530	4.310.400	4.314.250
3.5 Overige baten			
3.5.1 Verhuur	14.310	12.800	13.730
3.5.5 Bijdrage leden	1.080	1.100	1.050
3.5.6 Overige	75.710	47.620	64.450
Overige baten	91.100	61.520	79.230
<i>Uitsplitsing</i>			
<u>3.5.6 Overige</u>			
Overige	12.640	-	36.230
Overige baten formatie	63.070	47.620	28.220
	75.710	47.620	64.450

4 Lasten			
	Realisatie 2016	Begroting 2016	Realisatie 2015
4.1 Personeelslasten			
4.1.1 Lonen en salarissen	3.543.330	3.575.620	3.704.400
4.1.2 Overige personele lasten	370.710	306.620	219.320
4.1.3 Af: uitkeringen	87.750-	-	216.830-
Personeelslasten	3.826.290	3.882.240	3.706.890
<i>Uitsplitsing</i>			
<u>4.1.1 Lonen en salarissen</u>			
Brutolonen en salarissen	2.635.770	2.652.620	2.746.530
Sociale lasten	601.320	613.000	624.510
Pensioenpremies	306.240	310.000	333.360
	3.543.330	3.575.620	3.704.400
<u>4.1.2 Overige personele lasten</u>			
Reiskosten (woon- werkverkeer)	9.040	930	4.730
Dienstreizen	6.170	-	-
Personeel niet in loondienst	196.350	163.000	112.130
Vrijwilligersvergoeding	990	-	9.420
Reintegratie	16.560	25.000	11.630
Dotatie personele voorzieningen	23.180	3.010	4.280
Professionalisering	81.880	55.020	47.210
Arbo-dienstverlening	28.330	15.000	10.720
Overige	8.210	44.660	19.200
	370.710	306.620	219.320
Er heeft bezoldiging plaatsgevonden conform artikel 383 lid 1 BW. Voor een specificatie van het bedrag zie bijlage B11.			
<u>Gemiddeld aantal FTE's</u>	2016		2015
- Directie	6,34		6,92
- Onderwijzend Personeel	42,58		44,68
- Onderwijs Ondersteunend Personeel	3,60		3,30
	52,52		54,90
4.2 Afschrijvingen	Realisatie 2016	Begroting 2016	Realisatie 2015
4.2.2 Gebouwen	2.250	2.250	2.250
4.2.3 Inventaris en apparatuur	72.750	72.860	74.100
4.2.5 Leermiddelen	24.690	32.010	46.240
Afschrijvingen	99.690	107.120	122.590

4.3 Huisvestingslasten	Realisatie 2016	Begroting 2016	Realisatie 2015
4.3.1 Huur	1.400	1.800	1.990
4.3.3 Onderhoud	184.370	143.120	121.520
4.3.4 Energie en water	71.060	69.900	67.450
4.3.5 Schoonmaakkosten	101.940	98.150	106.050
4.3.6 Heffingen	8.650	9.150	7.730
4.3.8 Overige huisvestingslasten	5.050	16.000	180
Huisvestingslasten	372.470	338.120	304.920
	-	-	-
4.4 Overige lasten	Realisatie 2016	Begroting 2016	Realisatie 2015
4.4.1 Administratie en beheerslasten	112.730	106.840	83.500
4.4.2 Inventaris en apparatuur	57.520	35.700	48.940
4.4.4 Overige	193.360	166.450	192.270
Overige lasten	363.610	308.990	324.710
<i>Uitsplitsing</i>	-	-	-
<u>4.4.1 Administratie en beheerslasten</u>			
Administratie- en accountantskosten*	81.130	72.970	56.970
Telefoonkosten	4.810	7.350	5.290
Overige beheerslasten	26.790	26.520	21.240
	112.730	106.840	83.500
<u>4.4.2 Inventaris en apparatuur</u>			
Inventaris en apparatuur	620	3.790	1.080
ICT-verbruikskosten	56.900	31.910	47.860
	57.520	35.700	48.940
<u>4.4.4 Overige</u>			
Huishoudelijke uitgaven	12.790	9.450	7.140
Innovatie	4.820	-	3.240
Buitenschoolse activiteiten	100	-	-
Communicatie	6.020	5.000	1.800
Bestuurskosten	1.920	-	2.750
Verzekeringen	1.690	1.910	-
Abonnementen	7.300	9.010	9.090
Medezeggenschapsraad	3.420	2.620	1.460
Verbruiksmateriaal onderwijs	129.770	109.960	140.660
Kopieerkosten	25.530	28.500	26.130
	193.360	166.450	192.270
* <i>Specificatie honorarium accountant</i>			
- onderzoek jaarrekening	8.220	5.540	5.480
Accountantskosten	8.220	5.540	5.480

5.1	Financiële baten	Realisatie 2016	Begroting 2016	Realisatie 2015
	Rentebaten	10.560	11.000	2.560
	Financiële baten	10.560	11.000	2.560
5.5	Financiële lasten	Realisatie 2016	Begroting 2016	Realisatie 2015
	Rente- en bankkosten	1.460	1.000	800
	Financiële lasten	1.460	1.000	800

B8 (Voorstel) bestemming van het exploitatiesaldo

Het exploitatieresultaat over het jaar 2016 bedraagt € 15.130 negatief.

Het bestuur heeft besloten het exploitatieresultaat als volgt te verdelen en te onttrekken danwel toe te voegen aan de volgende reserves:

	Stand 1-1-2016	Bestemming resultaat	Overige mutaties	Stand 31-12-2016
Algemene Reserve	937.570	61.620-	14.030	889.980
Bestemmingsreserve (publiek)	379.480	45.100	14.030-	410.550
Bestemmingsreserve (privaat)	96.380	1.390	-	97.770
	1.413.430	15.130-	-	1.398.300

	Stand 1-1-2016	Bestemming resultaat	Overige mutaties	Stand 31-12-2016
<i>Algemene Reserve</i>				
Algemeen	747.860	25.680-	14.030	736.210
Budgetreserve De Driesprong	3.350-	5.880	-	2.530
Budgetreserve De Akkerwal	33.670	7.620-	-	26.050
Budgetreserve De Wegwijzer	54.400	5.340	-	59.740
Budgetreserve De Morgenster	31.700	26.860-	-	4.840
Budgetreserve De Kluiuveenschool	12.540	3.680	-	16.220
Budgetreserve Sjaloomschool	60.750	16.360-	-	44.390
Totaal algemene reserve	937.570	61.620-	14.030	889.980

	Stand 1-1-2016	Bestemming resultaat	Overige mutaties	Stand 31-12-2016
<i>Bestemmingsreserve (publiek)</i>				
Bestemmingsreserve personeel	131.550	-	-	131.550
Bestemmingsreserve passend onderwijs	24.180	20.000	-	44.180
Bestemmingsreserve onderhoud	96.460	18.980	-	115.440
Bestem.res.onderw.meth. De Driesprong	14.500	620	3.670	18.790
Bestem.res.onderw.meth. De Akkerwal	6.160	780	4.200-	2.740
Bestem.res.onderw.meth. De Wegwijzer	24.410	1.310	5.760	31.480
Bestem.res.onderw.meth. De Morgenster	38.670	850	11.130-	28.390
Bestem.res.onderw.meth. De Kluiuveenssch	16.820	1.250	4.510	22.580
Bestem.res.onderw.meth. Sjaloomschool	26.720	1.310	12.640-	15.390
	379.470	45.100	14.030-	410.540
<i>Bestemmingsreserve (privaat)</i>				
Bestemmingsreserve privaat	96.380	1.390	-	97.770
	96.380	1.390	-	97.770
Totaal bestemmingsreserves	475.850	46.490	14.030-	508.310

B9 Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich geen gebeurtenissen na balansdatum voorgedaan die aanleiding geven hier te worden vermeld.

B10 Overzicht verbonden partijen

Er is géén sprake van verbonden partijen.

B11 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector

Leidinggevend topfunctionaris met dienstbetrekking of zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van functievervulling of gewezen topfunctionaris.

Leidinggevend of gewezen topfunctionaris 2016

(Fictieve) dienstbetr.	Aanhef	Voorletters	Tussenvoegsel	Achternaam	Gewezen topfunctionaris	Functie(s)	Aanvang functie	Einde functie	Taak-omvang (FTE)	Beloning	Belastbare onkostenverg.	Beloning betaalb. op termijn	Onversch. betaald bedrag bezoldiging	Totale bezoldiging	Afwijkend WNT maximum	Individueel WNT maximum	Motivering overschrijding bezoldigingsnorm
Ja	de heer	W.	van	Ginkel	Nee	Bestuurder	1-1-2016	31-12-2016	1,000	€ 73.860	€ -	€ 10.140	€ -	€ 84.000		€ 106.000	N.v.t.

Leidinggevend of gewezen topfunctionaris 2015

(Fictieve) dienstbetr.	Aanhef	Voorletters	Tussenvoegsel	Achternaam	Gewezen topfunctionaris	Functie(s)	Aanvang functie	Einde functie	Taak-omvang (FTE)	Beloning	Belastbare onkostenverg.	Beloning betaalb. op termijn	Uitgekeerde bezoldiging 2015
Ja	de heer	W.	van	Ginkel	Nee	Bestuurder	1-1-2015	31-12-2015	1,000	€ 71.630	€ 270	€ 10.350	€ 82.250

Toezichthoudend topfunctionaris

Dienstbetrekking

Bezoldiging

Toezichthoudend topfunctionaris 2016

(Fictieve) dienstbetr.	Aanhef	Voorletters	Tussenvoegsel	Achternaam	Functie-categorie	Aanvang functie	Einde functie	Beloning	Belastbare onkostenvergoeding	Beloning betaalb. op termijn	Onversch. betaald bedrag ontslaguitkering	Totaal bezoldiging	Afwijkend WNT maximum	Individueel WNT maximum	Motivering overschrijding bezoldigingsnorm
Nee	de heer	J.		Steenbergen	Voorzitter	1-1-2016	31-12-2016	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -		€ 15.900	N.v.t.
Nee	de heer	G.J.		Ooms	Lid	1-1-2016	31-12-2016	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -		€ 10.600	N.v.t.
Nee	de heer	K.		Grootheest	Lid	1-1-2016	31-12-2016	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -		€ 10.600	N.v.t.
Nee	mevrouw	M.	van	Noorloos	Lid	1-1-2016	31-12-2016	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -		€ 10.600	N.v.t.
Nee	de heer	B.		Prenger	Lid	1-1-2016	1-7-2016	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -		€ 5.300	N.v.t.

Toezichthoudend topfunctionaris 2015

(Fictieve) dienstbetr.	Aanhef	Voorletters	Tussenvoegsel	Achternaam	Functie-categorie	Aanvang functie	Einde functie	Beloning	Belastbare onkostenverg.	Beloning betaalb. op termijn	Uitgekeerde bezoldiging 2015
Nee	de heer	J.		Steenbergen	Voorzitter	1-1-2015	31-12-2015	€ -	€ -	€ -	€ -
Nee	de heer	G.J.		Ooms	Lid	1-1-2015	31-12-2015	€ -	€ -	€ -	€ -
Nee	de heer	K.		Grootheest	Lid	1-1-2015	31-12-2015	€ -	€ -	€ -	€ -
Nee	mevrouw	M.	van	Noorloos	Lid	1-7-2015	31-12-2015	€ -	€ -	€ -	€ -
Nee	de heer	B.		Prenger	Lid	1-1-2015	31-12-2015	€ -	€ -	€ -	€ -

Toelichting bij het samenstellen van de WNT verantwoording:

Bij de samenstelling van de in deze paragraaf opgenomen verantwoording uit hoofde van de WNT zijn de Beleidsregels toepassing WNT d.d. 26 februari 2014, inclusief de wijziging van 12 maart 2014, van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties als uitgangspunt gehanteerd.

De Vereniging SmdB Wierden-Enter herkent de door de Minister van BZK in zijn kamerbrief d.d. 27 februari 2014 onderkende uitvoeringsproblemen met betrekking tot externe niet-topfunctionarissen. In lijn met paragraaf 6 van de (gewijzigde) Beleidsregels toepassing WNT legt de stichting geen verantwoording af over externe niet-topfunctionarissen.

In het kader van de WNT wordt vermeld dat Vereniging SmdB Wierden-Enter in 2016 geen functionarissen in dienst heeft gehad waarvan het belastbaar jaarloon uitsteeg boven de vastgestelde voor de instelling van toepassing zijnde normbedragen.

C Overige gegevens

C1 Controleverklaring

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJK ACCOUNTANT

Aan het bestuur van Vereniging Scholen met de Bijbel Wierden-Enter

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2016

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2016 van Vereniging Scholen met de Bijbel Wierden-Enter te Wierden gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Vereniging Scholen met de Bijbel Wierden-Enter op 31 december 2016 en van het resultaat over 2016 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2016 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1 Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2016;
2. de exploitatierekening over 2016; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Vereniging Scholen met de Bijbel Wierden-Enter, zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf 2.2.3 Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf 2.2.3 Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen. In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten toelichten in de jaarrekening.

Het toezichthoudend bestuur is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met het toezichthoudend bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Enschede, 19 mei 2017

Ten Kate Huizinga Accountants + Belastingadviseurs N.V.

G.J.H. Oude Voshaar RA

